

NIEKTÓRE PROBLEMY ZWIĄZANE Z REKRUTACJĄ POWOŁAŃ W PROWINCJI ŚW. ANTONIEGO I BŁ. JAKUBA STREPY OO. FRANCISZKANÓW W POLSCE W LATACH 1823—1926

Treść: Wstęp. 1. Zmiany w stanie liczbowym prowincji. 2. Liczba przyjętych kandydatów w stosunku do liczby członków prowincji. 3. Przeciętna wieku kandydatów. 4. Przygotowanie naukowe kandydatów na kleryków. 5. Przygotowanie kandydatów na braci. 6. Pochodzenie terytorialne kandydatów. 7. Pochodzenie społeczne kandydatów. Zakończenie.

W S T Ę P

Mimo pierwszych prób syntezy dziejów polskich franciszkanów¹ wiele problemów pozostaje jeszcze nierozwiązanych. W obecnym artykule chciałbym więc pełniej naświetlić zagadnienia związane z rekrutacją powołań w Prowincji św. Antoniego i bł. Jakuba Strepy OO. Franciszkanów w Polsce w latach 1823—1926. Jest to prowincja zakonu, który nosi urzędową nazwę Bracia Mniejsi Konwentualni. Założycielem zakonu jest św. Franciszek z Asyżu. Najstarszy kościół tego zakonu w Polsce znajduje się w Krakowie, dokąd franciszkanie przybyli w 1237 r.² Od wezwania tego kościoła, poświęconego św. Franciszkowi, zakonnikom nadano nazwę franciszkanów.

Prowincja, o której mowa, jest spadkobierczynią tradycji dawnej franciszkańskiej prowincji ruskiej, tzn. tej prowincji zakonu, której klasztory znajdowały się na terenie dzisiejszej Ukrainy, Białorusi, i południowo-wschodniej Małopolski. W okresie rozbiorów — do chwili odzyskania wolności przez Polskę — ocalała tylko część tej prowincji znajdująca się w Galicji, dlatego też nazywano ją galicyjską. Po odzyskaniu wolności przez Polskę zaczęto tę Prowincję nazywać „polską” lub „w Polsce”. Nazwy tej nie można jednak stosować do całego objętego badaniem okre-

---

¹ Wciąż jeszcze aktualna jest synteza dziejów franciszkanów polskich w latach 1237—1795 w opracowaniu ks. K. Kantaka pt. *Franciszkanie polscy*, t. 1, Kraków 1937, t. 2, Kraków 1938. Próba syntezy dziejów okresu 1772—1970 w opracowaniu autora niniejszego artykułu znajduje się w wydawnictwie zbiorowym pt. *Zakony św. Franciszka w Polsce w latach 1772—1970*, część II Warszawa 1978, s. 3—136.

² A. Zwiercan, *Pierwszy kościół franciszkański w Krakowie*, Nasza Przyszłość 60 (1983) 80—82.

su. Do 1854 r. istniała bowiem na terenie dawnej Polski jeszcze druga Prowincja franciszkańska, która miała swoje klasztory w Królestwie Kongresowym i tę właśnie prowincję nazywano polską. Skasował ją rząd moskiewski po upadku powstania styczniowego. Ostatecznie po rozbiorach z dawnych trzech prowincji franciszkańskich: polskiej, ruskiej i litewskiej, została tylko część prowincji ruskiej, o którą nam obecnie chodzi.

Ramy chronologiczne uwidocznione w tytule artykułu podyktowane zostały zasięgiem czasowym podstawowego źródła, wykorzystanego przy następnym badaniach. Skutkiem tego krańcowe daty wydawać się mogą mało uzasadnione: należałoby raczej szukać uzasadnienia otwarcia i zamknięcia okresu w wewnętrznych wydarzeniach w prowincji. Tak np. odpowiedniejszym jako data wyjściowa byłby rok 1793, kiedy po dwunastoletniej przerwie, rząd austriacki pozwolił zakonem przyjmować nowych kandydatów³. Niestety, aż do roku 1826 brakuje danych pozwalających na jakieś uzasadnione wnioski historyczne. Gdy chodzi zaś o zamknięcie badań, odpowiednie byłyby lata osiemdziesiąte XIX w., kiedy to przeprowadzono w Prowincji gruntowne reformy zakonnej karności, które również przyczyniły się do ożywienia napływu powołań⁴. Jednak omówienie również lat następnych pozwala nam lepiej zrozumieć zmiany, jakie dokonały się w Prowincji zarówno dzięki przeprowadzonym reformom, jak też dzięki zwiększonej liczbie powołań. W tej sytuacji przyjęcie takich ram czasowych, jakie dyktuje zasięg chronologiczny podstawowego źródła do tej pracy, wydaje się być ze wszech miar korzystne.

Źródło to stanowi *księga profesji* zakonników omawianej Prowincji⁵. W dokumencie tym znajdujemy informacje o zakonnikach, którzy złożyli śluby zakonne na przestrzeni 103 lat dziejów Prowincji, tzn. w okresie 1823—1926 r. Księga podaje stan powołań już po ukończeniu nowicjatu, a nawet po przejściu okresu próby ślubów czasowych. Jedynie w paru wypadkach brakuje wpisu aktu profesji. Oprócz imienia i nazwiska za-

---

³ Archiwum Diecezjalne w Przemyślu, Nr 87, s. 230n, 264n; Archiwum OO. Franciszkanów w Krakowie, *Acta Conventus Horynecensis*, s. 150n.

⁴ D. Synowiec, *P. Samuel Rajss observantiae religiosae in Provincia S. Antonii Patavini reformator (1850—1901)*, *Miscellanea Francescana* 77 (1977) 142 nn.

⁵ Arch. OO. Franciszkanów w Krakowie, *Liber Religiosorum solemniter professorum in Ordine Minorum S. Patris nostri Francisci Conventualium in Conventu Leopoliensi extra Civitatem ad Ecclesiam Immaculatae Conceptionis Beatae Mariae Virginis Fratribus Minoribus ex vetustissimo Conventu Civitateni ad hunc post Capucinos in Suburbio Lyczaków dicto diebus Juliis Anno 1875 translatis confomiter ad Decreta Excelsi Caes. R. Gubernii. Ex Dispositione Eximii ac A.R.P.M. Clementis Domnick tertio Ministri Provincialis sub Fautissimo A.R.P.M. Augustini Skorupka PP. et Definitoris perpetui Guardiani Conventus Leopoliensis Regimine Anno 1823 Mense Februario confectus. Ad maiorem Dei gloriam B. Mariae Virginis et. S. Patris Nostri Francisci et Omnium Sanctorum cultum et honorem.*

konnika znajdujemy tu datę jego urodzenia, często również miejsce urodzenia, w wielu wypadkach także informację o wykształceniu.

Chcąc uchwycić możliwie jak najwięcej problemów związanych ze sprawą rekrutacji powołań, należy sięgnąć również do innych źródeł⁶. Wśród nich cenne są prowadzone przez prowincjałów prywatne wykazy kandydatów do zakonu. Zaczynają się one od 1886 r. i są tym cenniejsze, że zawierają dane nie tylko o kandydatach, którzy złożyli już śluby zakonne, ale o wszystkich przyjętych do zakonu. Poza tym dla pierwszej połowy XIX w. sięgać należy do sporządzanych przez prowincjałów dla władz cywilnych wykazów członków prowincji. Obejmują one lata 1837—1861. Duże znaczenie mają również *schematyzmy prowincji*. Dla naszego okresu posiadamy schematyzmy z lat 1829—1912.

Wydaje się, że na podstawie tych źródeł udało się uchwycić prawie wszystkich kandydatów przyjętych do zakonu. Możemy w całości określić ich przeciętny wiek i prawie w całości miejsce urodzenia. Duże braki zawierają natomiast informacje o skończonych przez nich studiach, a w wypadku braci — o ich przygotowaniu zawodowym przed wstąpieniem do zakonu. Jednakże i w tych wypadkach wyniki badań wydają się oddawać, jeżeli nie całkiem prawdziwy, to przynajmniej przybliżony obraz rzeczywistości. Informacje obejmują bowiem duży odsetek przyjętych, zawsze większy niż połowa wszystkich. Im zaś bliżej końca badanego okresu, tym pełniejsze są informacje.

Badaniami objęto wszystkich kandydatów przyjętych do zakonu. Nie traktujemy jednak faktu przyjęcia w znaczeniu prawnym, czyli nie chodzi o tzw. „afiliację” do zakonu czy, według obowiązujących przez większy okres czasu przepisów ówczesnych Konstytucji, do klasztoru. Chodzi

---

⁶ Są to w Arch. OO. Franciszkanów w Krakowie: *Acta Provinciae...* ab 1879—1919 s. 303, 408, 314, 318, 342, 347—350, 355, 383, 384, 399, 404, 407, 421, 426, 449, 470—472, 482 n, 492 n, 498, 511, 519, 552 n, 554 n, 557, 561—563, 575, 581, 588, 613 n, 616, 636, 644—646, 671 n, 691, 712, 714, 723, 733, 746 n, 773—775, 781, 792, 797, 799, 817, 820, 831 n, 845 n, 847 n, 863; *Acta coadunatae Provinciae Poloniae — Russiae Lithuaniae S. T. S. Antonii et. B. Iacobi de Strepa A. D. 1920* s. 16, 47, 62, 115, 118, 143, 169, 207, 248, 266, 298, 301, 303, 320, 327, 329 n, 344—346; *Schematyzmy prowincji z lat: 1829, 1830, 1832, 1833, 1835, 1836, 1837, 1838, 1840, 1841, 1842, 1843, 1845, 1846, 1847, 1848, 1849, 1850, 1853, 1854, 1855, 1856, 1857, 1858, 1859, 1860, 1861, 1862, 1863, 1864, 1865, 1866, 1868, 1870, 1871, 1872, 1874, 1875, 1876, 1877, 1878, 1879, 1880, 1881, 1882, 1883, 1884, 1885, 1886, 1887, 1888, 1889, 1890, 1891, 1892, 1893, 1894, 1895, 1896, 1897, 1898, 1899, 1900, 1901, 1902, 1903, 1904, 1905, 1906, 1908, 1909, 1910, 1911, 1912; Personalialia*. Są to teczki z zachowanymi dokumentami lub korespondencjami poszczególnych zakonników. Wykorzystano jednak tylko niektóre z nich; (Brudnopisy wykazów zakonników dla władz cywilnych z lat 1837—1861. — Znajdują się one w dziale: Akta Prowincji, obecna sygnatura B-IV a, teczki 2—8); Kandydaci zakonu, 1886—1923; Liber oblatorum ad habitum tertii Ord. receptorum (1888—1898); (Księga kandydatów, 1916—1927); Księga Braci (1919—1945); Kandydaci do Zakonu OO. Franciszkanów w Prowincji Polskiej od r. 1922 (do 1946).

po prostu o tych, którzy weszli już bezpośrednio na drogę życia zakonnego, choćby od strony prawnej nie przeprowadzono jeszcze aktu przyjęcia. Prowincjał odnotował już imiona kandydatów wśród przyjętych, powiadomił ich o przyjęciu i wyznaczył klasztor, do którego mają przyjechać. Niektórzy z nich wycofali się z zamierzonej drogi po krótkim pobycie w klasztorze, jednak należy ich objąć wykazami. Dzięki temu uzyskujemy pełniejszy obraz zasięgu oddziaływania zakonu.

Pominięto w badaniach tych, których przyjęto do Małego Seminarium, prowadzonego przez prowincję od 1906 r., jak też przyjętych do internatu prowadzonego od roku 1880. Wprawdzie przyjmowano do tych instytucji chłopców z myślą, że zostaną franciszkanami, było to jednak przyjęcie nie tyle do zakonu, co do szkoły. W Małym Seminarium mieli kandydaci przygotować się do zakonu przez studia z zakresu szkoły średniej. Jeżeli małoseminarzysta pragnął zostać franciszkaninem, to dopiero po ukończeniu nauki prosił o przyjęcie do zakonu⁷.

Dyskusję może wzbudzić zastosowana w pracy metoda. Na podstawie omówionych tu krótko, a przytoczonych w przypisach źródeł sporządzono szereg tabel, bez odwoływania się za każdym razem do dokumentów. Zrobiono tak dlatego, że wszystkie tabele mają charakter sumaryczny i wszystkie opierają się na tych samych źródłach. Stosując inną metodę, trzeba by było bez końca powtarzać te same tytuły i te same strony.

Nie można się również dziwić, że brak literatury. Tego problemu nikt dotychczas nie próbował rozwiązywać, bowiem jest bardzo szczegółowy, choć sędzę, że pożyteczny. Dzięki dokonany analizom można lepiej zrozumieć wysiłek, jaki podejmowała Prowincja dźwigając się powoli z atmosfery józefinizmu, który również na długie lata odebrał zakonnikom odwagę potrzebną przy przyjmowaniu nowych powołań. Z drugiej strony dokonane analizy ukazują, że zasadniczą rolę w dwudziestowiecznym odrodzeniu prowincji odegrali chłopi.

1. ZMIANY W STANIE LICZBOWYM PROWINCJI

Ustalając liczbę zakonników w Prowincji opieramy się przede wszystkim na jej schematyzmach i na wspomnianych wyżej wykazach zakonników sporządzanych przez prowincjałów dla władz państwowych. Z powodu braku schematyzmów po 1912 r. zakres chronologiczny sporządzo-

---

⁷ Do dziejów Małego Seminarium w omawianym okresie zob.: Arch. OO. Franciszkanów w Krakowie, *Katalog roczny Małego Seminarium Ojców Franciszkanów we Lwowie 1906—1907, 1907—1908*; *Internat Ojców Franciszkanów 1909—1923*; *Katalog klasyfikacyjny 1923/1924*; D. Synowiec, *Reformy w Prowincji Galicyjskiej OO. Franciszkanów w latach 1889—1918*, Lublin 1962, s. 151 (maszynopis).

nych tablic jest nieco mniejszy niż w pozostałych zestawieniach. Obejmują one lata 1829—1912 oraz 1920. Schematyzmy podają stan liczbowy zakonników z końca roku poprzedzającego druk danego schematyzmu. Nie mówią natomiast o tych, którzy między drukiem dwu kolejnych schematyzmów zostali wprawdzie przyjęci do zakonu, lecz wycofali się z niego. Zawierają jednak informacje o profesach, nowicjuszach, nieraz o postulantach. Dlatego mimo zgłoszonych wobec tego źródła zastrzeżeń stanowią one cenny dokument przy sporządzaniu zestawień liczbowych zakonników w poszczególnych latach. Zestawienia takie potrzebne są dla dalszych porównań przy omawianiu liczby napływających kandydatów.

Tabela 1

Liczba zakonników w Prowincji w latach 1829—1920

Rok	Ojcowie ^a	Klerycy	Bracia	Razem
1829	33	15	15	63
1830	43	15	12	70
1831	Brak danych			
1832	32	13	10	55
1833	31	15	8	54
1834	Brak danych			
1835	34	5	7	46
1836	34	7	7	48
1837	35	6	7	48
1838	33	14	6	53
1839	Brak danych			
1840	33	13	6	52
1841	34	9	7	50
1842	33	11	7	51
1843	34	11	6	51
1844	Brak danych			
1845	36	10	5	51
1846	36	14	6	56
1847	38	10	4	52
1848	38	8	4	50
1849	43	4	4	51
1850	42	4	4	50
1851	Brak danych			
1852	Brak danych			
1853	42	6	7	55
1854	43	8	6	57
1855	44	7	6	57
1856	41	6	7	54
1857	41	7	7	55
1858	41	3	9	53

^a W następnych tabelach posługujemy się skrótami: OO. — Ojcowie, KL — Klerycy, Br. — Bracia.

Rok	Ojcowie ⁸	Klerycy	Bracia	Razem
1859	42	3	10	55
1860	41	3	12	56
1861	41	2	11	54
1862	42	3	11	56
1863	43	2	10	55
1864	42	3	9	54
1865	43	5	7	55
1866	49	19	9	77
1867	Brak danych			
1868	44	12	11	67
1869	Brak danych			
1870	47	7	12	66
1871	49	7	10	66
1872	45	9	11	65
1873	Brak danych			
1874	49	6	10	65
1875	48	7	9	64
1876	45	10	9	64
1877	45	11	8	64
1878	45	12	8	65
1879	41	11	9	61
1880	43	12	9	64
1881	36	13	13	62
1882	35	13	13	61
1883	32	11	14	57
1884	35	9	11	55
1885	37	19	17	73
1886	35	21	15	71
1887	34	21	18	73
1888	36	23	15	74
1889	40	20	17	77
1890	43	17	20	80
1891	45	19	19	83
1892	47	15	19	81
1893	49	17	17	83
1894	50	15	19	84
1895	55	17	21	93
1896	54	14	22	90
1897	53	13	20	86
1898	53	15	21	89
1899	56	11	25	92
1900	56	10	24	90
1901	58	13	25	96
1902	56	10	24	90
1903	56	14	30	100
1904	56	20	28	104
1905	56	21	27	104
1906	54	17	25	96
1907	Brak danych			
1908	58	25	28	111

Rok	Ojcowie ⁹	Klerycy	Bracia	Razem
1909	57	26	28	111
1910	58	32	33	123
1911	59	38	36	133
1912	61	35	34	130
1920	76	22	54	152

Najtrudniejszy okres przeżywała Prowincja w latach trzydziestych XIX w. Liczba zakonników stale wówczas malała. Najniższy stan osiągnęła w 1835 r. — 46 członków. Potem nastąpił maleńki wzrost. Od 1838 r. po przekroczeniu liczby 50 obserwujemy zastój aż do połowy stulecia. Dalej jednak malała liczba braci zakonnych. Przez pierwsze 15 lat drugiej połowy XIX w. liczba zakonników utrzymywała się w okolicy 55, ale już w drugiej połowie lat sześćdziesiątych przekroczyła 60. W granicach sześciu dziesiątek mieściła się aż do 1883 r., kiedy spadła poniżej sześćdziesięciu, żeby od 1885 r. stale już wzrastać do końca badanego okresu, a nawet i potem, aż do wybuchu drugiej wojny światowej. W latach 1885—1889 było w Prowincji ponad 70 zakonników. W następnym pięcioletniu przekroczywszy 80 liczba wahała się między 81 a 84, by następnie utrzymywać się na poziomie dziewięciu dziesiątek aż do roku 1902. W 1903 r. Prowincja liczyła już 100 członków. Przed wybuchem pierwszej wojny światowej osiągnęła 130, a w roku 1920 doszła 152.

Różne były przyczyny zastoju w Prowincji w pierwszej połowie XIX w. Najsilniejszy ich splot stanowiły józefińskie ograniczenia zakonów i rozproszenie zakonników po parafiach. Skutkiem tego uległy osłabieniu więzy łączące zakonników między sobą i z zakonem. W klasztorach ugruntowało się wówczas tzw. „życie prywatne”. Pozwalało ono zakonnikom na posiadanie własnych pieniędzy. Wiązało się z tym sknerstwo i niechęć do wydatków na ogólne cele zakonu, wśród których sprawą niemalej wagi były wydatki na utrzymanie kleryków i kandydatów. Kandydat w takiej sytuacji był zagrożeniem dla prywatnej kieszeni zakonnika.

Przyczyn wzrostu liczbowego Prowincji drugiej połowy ubiegłego stulecia z jednej strony wiązały się z zewnętrzną poprawą sytuacji Kościoła w Galicji, z drugiej natomiast z całym szeregiem reform przeprowadzonych w Prowincji franciszkańskiej ⁹. Wprowadzie próby reform miały miejsce już w pierwszej połowie XIX w., jednak nie przyniosły pożądanych owoców. Wyraźne akcje reformistyczne daje się zauważyć od 1879 r. Przeprowadzili je prowincjałowie: o. Innocenty Nycz (1879—1883), o. Samuel Rajss (1883—1892) i o. Peregryn Haczela (1905—1914). Reformy polegały na zaprowadzeniu w prowincji „życia doskonale wspólnego”, czy-

⁹ D. Synowiec, P. Samuel Rajss, *Miscellanea Francescana* 77 (1977) 130—172.

li pełnej wspólnoty zakonników w praktykach ascetycznych, organizacji obowiązków, a przede wszystkim rezygnacji z osobistej własności, na pierwszym miejscu z pieniędzy. Jednym z owoców reform był wzrost świadomości więzi między zakonnikami oraz poczucie odpowiedzialności za zakon. Wśród reformowanych dziedzin życia zakonnego znajdowała się również zakonna formacja. Pod względem stanu liczbowego ostatecznym rezultatem wysiłków reformistycznych było pomnożenie liczby członków Prowincji. Wzrost ten, biorąc za punkt wyjściowy rok 1880, a rok 1920 za końcowy, możemy — porównując — wyrazić jako 237%.

Pozostawiamy cały szereg zagadnień związanych z liczbą zakonników do dalszych badań. Nie zajmujemy się np. sprawą wytrwania kandydatów, śmiertelnością zakonników, rozmieszczeniem po klasztorach itp. Przechodzimy do omówienia zagadnień związanych bezpośrednio z rekrutacją nowych powołań. Zaczniemy od omówienia stosunku liczby przyjętych w ciągu roku do liczby wszystkich członków Prowincji.

2. LICZBA PRZYJĘTYCH KANDYDATÓW W STOSUNKU DO LICZBY CZŁONKÓW PROWINCJI

Lata 1834—1837 stanowiły kryzys personalny w Prowincji. Liczba jej członków spadła do 46—48. W następnym dziesięcioleciu wzrosła do 50—52, a w 1846 r. do 56. Było to niewiele, był to jednak zawsze znak życia.

Łatwiej uświadomić sobie wzrost, jeżeli liczbę przyjętych porównamy z liczbą członków Prowincji. Im mniejsza liczba członków Prowincji przypada na jednego kandydata, tym bardziej można mówić o wzroście i rozwoju. Poniższe tabele ilustrują to zagadnienie. Całość dzielimy na trzy okresy. Różnica między nimi leży przede wszystkim w zmianie proporcji na korzyść kandydatów.

Okazuje się zatem, że na 22 lata sześć było bez żadnego powołania do zakonu. W dwu latach przyjęto tylko po jednym kandydacie, w jednym jeden kandydat przypadał na połowę członków prowincji. W sumie więc takich ubogich w powołania lat było dziewięć, co stanowi prawie połowę objętego tabelą okresu. Przyrost członków zawdzięcza Prowincja temu, że stosunkowo dużo było lat o większej liczbie powołań. W pięciu wypadkach 1 kandydat przypadał na mniej niż dziesięciu członków prowincji, czyli na ok. $\frac{1}{5}$, a w sześciu jeden — na więcej niż dziesięciu zakonników, ale mniej niż dwudziestu.

W tabeli 2 łatwo zauważyć nierównomierność w przyjmowaniu nowych powołań. Lata o większej liczbie przyjętych powołań prze-

Tabela 2
**Stosunek liczby przyjętych do liczby wszystkich członków
Prowincji
w latach 1829—1850**

Rok	Liczba przyjętych	Liczba zak. w prowincji	Stosunek liczby przyjętych do liczby zak.
1829	4	60	1 : 15,0
1830	5	70	1 : 14,0
1831	0	?	0 : ?
1832	6	55	1 : 9,2
1833	0	54	0 : 54,0
1834	1	?	1 : ?
1835	0	46	0 : 46,0
1836	7	48	1 : 6,8
1837	6	48	1 : 8,0
1838	0	?	0 : ?
1839	5	?	5 : ?
1840	6	52	1 : 8,6
1841	1	50	1 : 50,0
1842	5	51	1 : 10,2
1843	3	51	1 : 17,0
1844	3	?	3 : ?
1845	4	51	1 : 12,8
1846	3	56	1 : 18,7
1847	2	52	1 : 26,0
1848	0	50	0 : 50,0
1849	0	51 (?)	0 : 51,0
1850	7	50	1 : 7,1

platają się z latami „zerowymi”. Odnosi się wrażenie, że po przyjęciu kilku nowych kandydatów Prowincja „odpoczywała”. Tak było zwłaszcza w latach trzydziestych, dopiero lata czterdzieste zaznaczają się systematyczniejszym przyjmowaniem nowych powołań, choć pod koniec tego dziesięciolecia pojawiły się znowu dwa lata przyjęcia nowych kandydatów.

Na pierwszą połowę lat czterdziestych XIX w. wypadły rządy prowincjonalne o. Bonawentury Grochowskiego (1839—1844). Chciał on przeprowadzić w Prowincji reformy dotyczące ściślejszego zachowania zakonnych konstytucji. Próby reformistyczne jednak się nie powiodły. Prowincja stawiała opór. Wydaje się, że o. Bonawenturze udało się jedynie pomnożyć liczbę powołań¹⁰. W ciągu 5 lat jego rządów przyjęto 23

¹⁰ D. Synowiec, *Działalność duszpasterska franciszkanów galicyjskich (1772—1918)*, Lublin 1969, s. 20n. (maszynopis w Archiwum OO. Franciszkanów w Krakowie).

kandydatów, podczas gdy w następnych sześciu latach przyjęto ich 16. Wydaje się, że Prowincja stale obawiała się wzrostu.

Następujące tabele przedstawiają, jak sprawa wyglądała w drugiej połowie XIX w.

Tabela 3
Stosunek liczby przyjętych do liczby wszystkich członków
Prowincji
w latach 1851—1879

Rok	Liczba przyjętych	Liczba zak. w Prowincji	Stosunek liczby przyjętych do liczby zak.
1851	3	?	3 : ?
1852	5	?	5 : ?
1853	6	55	1 : 9,2
1854	2	57	1 : 28,5
1855	3	57	1 : 19,0
1856	5	54	1 : 10,8
1857	2	55	1 : 27,5
1858	2	53	1 : 26,5
1859	5	55	1 : 11,0
1860	2	56	1 : 28,0
1861	1	54	1 : 54,0
1862	2	56	1 : 28,0
1863	0	55	0 : 55,0
1864	1	54	1 : 54,0
1865	1	55	1 : 55,0
1866	3	77 (?)	1 : 25,6
1867	3	?	3 : ?
1868	1	67	1 : 67,0
1869	8	?	8 : ?
1870	2	66	1 : 33,0
1871	1	66	1 : 66,0
1872	2	65	1 : 32,5
1873	0	?	0 : ?
1874	4	65	1 : 16,2
1875	2	64	1 : 32,0
1876	3	64	1 : 21,3
1877	2	65	1 : 32,5
1878	6	65	1 : 10,8
1879	2	61	1 : 30,5

Jeśli liczbę członków Prowincji, z którą porównujemy liczbę kandydatów, przedstawimy w postaci ułamka, możemy powyższe dane ująć w następującej tabeli.

Tabela 4

1.	Nie przyjęto nikogo: 1863, 1873.
2.	1 kandydat na całą Prowincję: 1861, 1864, 1865, 1868, 1871.
3.	1 kandydat na połowę członków prowincji: 1854, 1857, 1858, 1860, 1862, 1870, 1872, 1875, 1877, 1879.
4.	1 kandydat na 1/3 członków Prowincji: 1851, 1855, 1866, 1867, 1876;
5.	1 kandydat na 1/4 członków Prowincji: 1874;
6.	1 kandydat na 1/5 członków Prowincji: 1852, 1856, 1859;
7.	1 kandydat na 1/6 członków Prowincji: 1853, 1878;
8.	1 kandydat na 1/8 członków Prowincji: 1868.

Najczęściej zatem (10 wypadków — 1/3 okresu) wypadła obecnie 1 nowo przyjęty do zakonu na połowę członków Prowincji. Nie jest to proporcja najpiękniejsza. Jeden kandydat na ok. 30 członków Prowincji — to niewiele. Pewnie, że w seminarium było stale kilku lub nawet kilkunastu kleryków, co pociągało za sobą dość duże wydatki, ale kandydaci na braci od chwili przyjęcia byli pomocą w pracach fizycznych w klasztorze. Tymczasem nie zabiegano również o ich przyjmowanie. Przy tym należy pamiętać, że Prowincja miała duże majątki w Czyskach k. Lwowa, Hanaczowie, Kozielnikach i Haliczu, a nieco mniejsze w Sanoku i Krośnie, kwestia utrzymania nie powinna zatem stanowić przeszkody w przyjmowaniu nowych powołań. W stosunku do pierwszej połowy stulecia omawiany obecnie okres stanowił jednak pewien postęp. Na 29 lat mamy obecnie tylko 2 lata bez przyjęcia kandydatów, podczas gdy w poprzednim okresie na 22 było 6 lat bez kandydatów. Lęk przed napływem kandydatów w Prowincji powoli ustępuje, choć do zorganizowanej troski o powołania jeszcze nie doszło.

O powołania zaczęli zabiegać franciszkanie dopiero w latach osiemdziesiątych XIX w., kiedy prowincjał o. Innocenty Nycz (1879—1883) utworzył we Lwowie internat dla chłopców zdradzających chęć wstąpienia do franciszkanów.

Stan powołań po roku 1880 aż do końca omawianego okresu zobrazuje następująca tabela.

Tabela 5
Stosunek liczby przyjętych do liczby wszystkich członków
Prowincji
w latach 1880—1926

Rok	Liczba przyjętych	Liczba zak. w prowincji	Stosunek liczby przyjętych do liczby zak.
1880	9	64	1 : 7,1
1881	5	62	1 : 12,4
1882	3	61	1 : 20,3

Rok	Liczba przyjętych	Liczba zak. w prowincji	Stosunek liczby przyjętych do liczby zak.
1883	6	57	1 : 9,5
1884	16	55	1 : 3,4
1885	7	73	1 : 10,4
1886	7	73	1 : 10,4
1887	7	73	1 : 10,4
1888	7	74	1 : 10,5
1889	7	77	1 : 11,0
1890	7	80	1 : 11,4
1891	4	83	1 : 20,7
1892	7	81	1 : 11,5
1893	4	83	1 : 20,7
1894	11	84	1 : 7,6
1895	4	93	1 : 23,2
1896	3	90	1 : 30,0
1897	8	86	1 : 10,7
1898	6	89	1 : 14,8
1899	11	92	1 : 8,3
1900	12	90	1 : 7,5
1901	9	97	1 : 10,7
1902	12	90	1 : 7,5
1903	18	100	1 : 5,5
1904	11	104	1 : 9,4
1905	11	104	1 : 6,4
1906	15	96	1 : ?
1907	18	?	1 : 7,9
1908	14	111	1 : 6,9
1909	16	111	1 : 7,5
1910	16	123	1 : 16,2
1911	8	133	1 : 15,5
1912	9	130	—
1913	5	?	—
1914	2	?	—
1915	8	?	—
1916	6	?	—
1917	5	?	—
1918	6	?	—
1919	50	?	1 : 5,6
1920	27	152	—
1921	48	?	—
1922	34	?	—
1923	54	?	—
1924	37	?	—
1925	42	?	—
1926	70	?	—

Na 47 lat nie było zatem ani jednego roku bez przyjęcia przynajmniej dwu kandydatów. O ile w poprzednim okresie jeden kandydat przypadał najczęściej na 20 lub więcej członków prowincji, to obecnie w omawianym okresie takie proporcje należą do wyjątków, mimo że rośnie liczba wszystkich zakonników. Do sytuacji najczęstszej należało przyjmowanie dużej liczby kandydatów w porównaniu z liczbą zakonników. Pod tym względem tabelę 5 możemy ułożyć w taki sposób:

Tabela 5

1.	1 kandydat na 3—9 członków prowincji — 15 razy: lata: 1880, 1883, 1884, 1894, 1899, 1900, 1902, 1903, 1904, 1906, 1908, 1909, 1910, 1920.
2.	1 kandydat na 10—19 członków prowincji — 13 razy: lata: 1881, 1885, 1886, 1887, 1888, 1889, 1890, 1892, 1897, 1898, 1901, 1911, 1912.
3.	1 kandydat na 20—29 członków prowincji — 3 razy: lata: 1891, 1893, 1895.
4.	1 kandydat na 30—31 członków prowincji — 2 razy: lata: 1882, 1896.

Powyższe cyfry świadczą o dużej równowadze proporcji między liczbą przyjętych do zakonu a liczbą członków Prowincji. Prowincja wzrastała liczbowo, a równocześnie ulegała odmłodzeniu biorąc pod uwagę, że przyjmowano ludzi młodych. Świadczy to również o szerokim otwarciu na wzrost personalny. Jeden kandydat na 9 członków Prowincji to bardzo dużo, nawet jeden na 15 to było dużo, jeżeli się weźmie pod uwagę, że Prowincja liczyła w tym czasie 130 zakonników.

Otwarcie na napływ powołań wiązało się w dużej mierze z zapotrzebowaniem na pracę franciszkanów zarówno w Galicji, jak i poza jej granicami — w Stanach Zjednoczonych, Danii, Królestwie Kongresowym, Rzymie. Zależał on jednak również w wielkiej mierze od prowincjałów. Szczególnie dbał o powołania o. Peregryn Haczela, prowincjał w latach 1905—1914¹¹. Poza tym trzeba również wspomnieć inny aspekt: w Prowincji coraz bardziej gruntowała się świadomość, że zakon umożliwia wstępującym do niego osiągnięcie świętości, stwarza warunki sprzyjające osobistemu uświęceniu, dlatego warto zabiegać o powołania. W Prowincji bowiem od lat osiemdziesiątych XIX w. bez przerwy trwa ruch reformistyczny, wychowawcy zwracają uwagę na franciszkańskie ideały, rozbudzają je u napływających kandydatów. Wśród przyjętych znalazł się w 1908 r. Sł. Boży O. Wenanty Katarzyniec, a w 1910 r. św. Maksymilian

¹¹ D. Synowiec, *Franciszkanie polscy 1772—1970*. W: *Zakony św. Franciszka w Polsce*, cz. II, Warszawa 1978, s. 126 n.

Kolbe. W tym samym roku został przyjęty do zakonu w tej prowincji świątobliwy kapłan diecezji wileńskiej — ks. Józef Fordon, w zakonie o. Melchior ¹².

3. PRZECIĘTNA WIEKU KANDYDATÓW

Proces odmłodzenia zakonu zależy w dużej mierze od tego, w jakim wieku są kandydaci, do niego przyjmowani. Gdyby przyjmowano już ludzi starszych, proces ten będzie niezauważalny albo bardzo powolny, jeżeli przeważać będą kandydaci starsi. Przyjmując ludzi młodych prowincja, stawała się młodsza, a tym samym zdolniejsza do różnych dzieł, jako że młody człowiek odznacza się większym zapalem.

W następującej tabeli podajemy przeciętny wiek kandydatów przyjmowanych w poszczególnych latach. W osobnych kolumnach podajemy kleryków (kl.), w osobnych zaś braci (br.), dzięki czemu łatwiej zauważyć różnice wieku zachodzące między poszczególnymi grupami.

Tabela 7
Przeciętna wieku kandydatów (1822—1926)

Rok	Liczba przyjętych			Przeciętny wiek	
	kl.	br.	Razem	kl.	br.
1822	1	—	1	23	—
1823	—	—	—	—	—
1824	2	1	3	20	38
1825	—	—	—	—	—
1826	1	1	2	22	22
1827	4	1	5	29	57
1828	4	1	5	22,6	28
1829	3	1	4	22	25
1830	5	—	5	21,6	—
1831	—	—	—	—	—
1832	6	—	6	25,5	—
1833	—	—	—	—	—
1834	1	—	1	22	—
1835	—	—	—	—	—
1836	7	—	7	25	—
1837	6	—	6	25,8	—
1838	—	—	—	—	—
1839	4	1	5	?	?
1840	5	1	6	?	?

¹² Dość sporo informacji na temat wychowania w Prowincji przed pierwszą wojną światową znaleźć można w opracowaniach o. Alberta Wojtczaka: *O. Maksymilian Maria Kolbe, Niepokalanów 1982*, t. 1, s. 15 nn; *Wenanty Katarzyniec (1889—1921), franciszkanin*, Kraków 1980, s. 32 nn.

Rok	Liczba przyjętych			Przeciętny wiek	
	kl.	br.	Razem	kl.	br.
1841	1	—	1	?	?
1842	4	1	5	20,5	?
1843	2	1	3	26	21
1844	3	—	3	22,3	—
1845	2	2	4	23	29
1846	2	1	3	20	23
1847	2	—	2	24,5	—
1848	—	—	—	—	—
1849	—	—	—	—	—
1850	5	2	7	20,8	31,5
1851	3	—	3	21	—
1852	2	3	5	16	25,5
1853	5	1	6	27	?
1854	2	—	2	19	—
1855	2	1	3	23	26
1856	4	1	5	20,2	37
1857	1	1	2	?	23
1858	1	—	1	25	—
	1 ks.	—	1	62	—
1859	1	4	5	?	23
1860	2	—	2	16,5	—
1861	1	—	1	25	—
1862	2	—	2	24	—
1863	—	—	—	—	—
1864	1 ks.	—	1	42	—
1865	1 ks.	—	1	52	—
1866	1	2	3	21	20
1867	—	3	3	—	20
1868	—	1	1	—	?
1869	5	3	8	22,6	21
1870	2	—	2	19,5	—
1871	1	—	1	18	—
1872	1	1	2	21	19
1873	—	—	—	—	—
1874	4	—	4	18,5	—
1875	1	—	1	81	—
	1 ks.	—	1	?	—
1876	2	1	3	25	40
1877	2	—	2	23	—
1878	5	1	6	19,6	19
1879	2	—	2	24	—
1880	4	5	9	20,2	21,8
1881	3	2	5	23,6	16,5
1882	3	—	3	20	—
1883	5	1	6	20	58
1884	11	5	16	18	?
1885	4	3	7	18,7	22
1886	5	2	7	21,6	27,3
1887	4	2	6	22,2	25,5

Rok	Liczba przyjętych			Przeciętny wiek	
	kl.	br.	Razem	kl.	br.
	1 ks.	—	1	?	—
1888	2	5	7	20,5	22
1889	2	5	7	23	23,7
1890	5	2	7	20,5	30
1891	1	3	4	16	29
1892	7	—	7	22,3	—
1893	1	3	4	19	?
1894	7	3	10	19,8	29,6
	1 ks.	—	1	—	—
1895	1	3	4	22	22
1896	2	1	3	19	19
1897	5	3	8	21	22
1898	1	5	6	?	27,2
1899	4	7	11	23,3	21,8
1900	8	4	12	22,1	21,5
1901	2	6	8	28	24,5
		1 oblat	1	—	59
1902	6	6	12	22,3	22,6
1903	15	3	18	18,4	26,8
1904	10	1	11	18,3	20
1905	9	2	11	19,7	21
1906	11	4	15	17,1	24,5
1907	13	5	18	19,5	22,2
1908	9	4	13	17,6	24,2
	1 ks.	—	1	39	—
1909	13	3	16	17,6	27
1910	11	4	15	16,3	24
	1 ks.	—	1	48	—
1911	3	5	8	17,1	?
1912	5	4	9	17	20,6
1913	1	4	5	20	20,5
1914	—	2	2	—	22
1915	7	1	8	17,1	17
1916	2	4	6	18,5	18
1917	2	3	5	17	22,6
1918	2	4	6	17	22,6
1919	16	34	50	19	27
1920	10	17	27	17,8	26,6
1921	19	29	48	21	24
1922	12	22	34	18,4	22,3
1923	26	28	54	19	23
1924	19	18	37	17,5	22,4
1925	18	24	42	17,7	21,6
1926	35	35	70	16,3	19
Razem	492	375	867	—	—

Okazuje się zatem, że na kleryków prawie z reguły przyjmowano kandydatów młodszych niż na braci. Zagadnienie przeciętnej wieku dwu grup kandydatów do zakonu przeanalizujemy jednak szczegółowiej.

A) KANDYDACI NA KAPŁANÓW

W tabeli 7 uderza fakt, że na 492 kandydatów przyjętych w całym okresie na kleryków było zaledwie 8 księży. Wszyscy oni wstąpili po roku 1850. W wykazie wyodrębniliśmy ich, ale nie wzięliśmy ich pod uwagę przy obliczaniu przeciętnej wieku kleryków, księża bowiem wstępowali zwykle w nieco późniejszym wieku, ca najmniej po ukończeniu studiów seminaryjnych, a najczęściej jeszcze po jakimś okresie pracy w diecezji. Włączenie ich do statystyki przy obliczeniu przeciętnego wieku kleryków zniekształciłoby obraz.

Na kleryków przyjmowano z zasady ludzi młodszych, zdolnych do dalszych studiów. Przeciętny ich wiek kształtował się jednak różnie w różnych okresach omawianego stulecia, dlatego całość dzielimy na mniejsze podokresy, biorąc za podstawę podziału zmiany dostrzegalne właśnie na polu przeciętnej wieku.

Tabela 8
Przeciętna wieku kandydatów na kleryków w latach 1822—1850

Przeciętny wiek przyjętych	Lata przyjęcia
20 lat	1824, 1842, 1846, 1850
21 lat	1830
22 lat	1826, 1828, 1829, 1834, 1844
23 lat	1822, 1845
24 lat	1847
25 lat	1832, 1836, 1837
26 lat	1843
27 lat	—
28 lat	—
29 lat	1827
Wiek nieznan	1838, 1839, 1840, 1841
Nie przyjęto nikogo	1823, 1825, 1831, 1833, 1835, 1838, 1848

Konstytucje Urbańskie zakonu, obowiązujące w omawianych przez nas latach, określały jako najniższy wiek kandydata na kleryka 15 lat skończonych. Pozwalały nawet przyjmować młodszych chłopców z ukończonym 12 rokiem życia, jeżeli przed nowicjatem przerobili w zakonie studia poprzedzające kurs filozofii¹⁸. Z danych zawartych w powyższej

¹⁸ *Constitutiones Urbanae Ordinis Minorum Conventualium S. P. Francisci auctoritate Pii VII... explanatae...*, Mechliniae 1880, In caput II Regulae, tit. IX, n. 1.

tabeli wynika, że przeciętny wiek kandydatów na kleryków w pierwszej połowie XIX w. nie dochodził nigdy do dolnej granicy przewidzianej przez Konstytucję. Prowincja była za słaba, za słabo zorganizowana, żeby mogła podjąć kształcenie chłopców w zakresie szkoły średniej. Poza tym według przepisów józefińskich kandydat do zakonu nie mógł złożyć ślubów przed ukończeniem 24 roku życia. Przyjmując więc bardzo młodych kandydatów wydłużano by bardzo okres formacji. Zakonnik musiałby czekać na złożenie ślubów, a to nie sprzyja wychowaniu zakonnika.

Tabela 9
Przeciętna wieku kandydatów na kleryków w latach 1851—1900

Przeciętny wiek przyjętych	Lata przyjęcia
16 lat	1852, 1860, 1891
17 lat	—
18 lat	1871, 1874, 1875, 1884, 1885
19 lat	1854, 1870, 1878, 1893, 1894, 1896
20 lat	1856, 1880, 1882, 1883, 1888, 1890
21 lat	1851, 1866, 1872, 1886, 1897
22 lat	1869, 1887, 1892, 1895, 1900
23 lat	1855, 1877, 1881, 1889, 1899
24 lat	1862, 1879
25 lat	1858, 1861, 1876
26 lat	—
27 lat	1853
Przyjęto tylko księdza	1858, 1864, 1865
Nie przyjęto nikogo	1857, 1859, 1863, 1868, 1873
Przeciętna nieznaną	1898

Przeciętna wieku kandydatów na kleryków w drugiej połowie XIX w. uległa zatem przesunięciu w dół. Najczęściej mieściła się ona w granicach 18—23 lat. W 3 wypadkach wynosiła 16 lat. Jej obniżenie pozostawało w związku z uzyskaniem przez zakony możliwości kierowania się własnymi przepisami po podpisaniu przez Austrię Konkordatu ze Stolicą Apostolską w 1855 r.¹⁴ Poza tym coraz częściej przyjmowano kandydatów, którzy nie ukończyli jeszcze filozofii. Byli to zatem ludzie młodszy. Dzięki temu Prowincja ulegała odmłodzeniu. Chyba dlatego również w ostatnim ćwierćwieczu ubiegłego stulecia można było przeprowadzić reformy. W prowincji było bowiem wielu ludzi młodych, podatnych na nowe idee i bardziej rozumiejących konieczność wprowadzenia zmian.

¹⁴ *Historia Kościoła w Polsce* (pod red. ks. B. Kumora), Poznań 1979, t. II, cz. 1, s. 618 n.

Tabela 10
Przeciętna wieku kandydatów na kleryków w latach 1901—1926

Przeciętny wiek przyjętych	Lata przyjęcia
16 lat	1910, 1926
17 lat	1906, 1908, 1909, 1911, 1912, 1915
18 lat	1903, 1904, 1916, 1917, 1918, 1920, 1922, 1924, 1925
19 lat	1905, 1907, 1919, 1923
20 lat	1913
21 lat	1921
22 lat	1902
23 lat	—
24 lat	—
25 lat	—
26 lat	—
27 lat	—
28 lat	1901
Nie przyjęto nikogo	1914

Zatem przeciętny wiek kandydatów mieścił się najczęściej w granicach 16—19 lat. W porównaniu z drugą połową XIX w. granica dolna przesunęła o dwa lata, górna natomiast o 4. Do wyjątków należą już lata z przeciętną 20—22 lata. Z wyjątkiem 1901 r. nie przekroczono przeciętnej 22 lata. Pierwsze ćwierćwiecze obecnego stulecia w dziejach polskich franciszkanów to czas młodych nowicjatów. Wśród nowicjuszy byli między innymi św. Maksymilian Kolbe i sł. B. Wenanty Katarzyniec. Zapał, jaki ogarnął po pierwszej wojnie światowej niewielką Prowincję galicyjską chcącą rozwijać działalność i rozszerzać zakon na teren pozostałych za- borów, zjawisko akcji apostołskiej św. Maksymiliana, a nieco później fakt Niepokalanowa w dużej mierze należy tłumaczyć tą młodością. Ludzie, którzy podejmowali pracę, często już od 16, 17 roku życia byli w zakonie. On wycisnął na ich osobowości szczególnie silne piętno. Napływ młodych kandydatów na kleryków tłumaczyć należy założeniem w 1906 r. Małego Seminarium we Lwowie. Prowincja zdecydowała się na to dzieło między innymi dlatego, że uważano, iż w Małym Seminarium łatwiej jest rozwijać budzące się powołanie, chroniąc młodego chłopca przed złymi wpływami. Wielka część kandydatów to właśnie wychowankowie tego Seminarium.

B) KANDYDACI NA BRACI ZAKONNYCH

Konstytucje zakonne ustanawiały jako dolną granicę wieku kandydatów na braci ukończonych 21 lat, górną ustaliły na 25 lat¹⁵. Jak w rzeczywistości wyglądała ta granica ukazują następujące trzy tabele.

¹⁵ *Constitutiones Urbanae*, In caput II Regulae, tit. X, n. 1.

1) PRZECIĘTNA WIEKU KANDYDATÓW NA BRACI
W LATACH 1822—1850

Tabela 11

Przeciętny wiek przyjętych	Lata przyjęcia
21 lat	1843
22 lat	1826
23 lat	1846
24 lat	—
25 lat	1829
26 lat	—
27 lat	—
28 lat	1828
29 lat	1845
30 lat	—
31 lat	1850
— —	— —
38 lat	1824
— —	— —
57 lat	1827
Przeciętna nieznana	1839, 1840, 1842
Nie przyjęto nikogo	1822, 1823, 1825, 1830, 1831, 1832, 1833, 1834, 1835, 1836, 1837, 1838, 1841, 1844, 1847, 1848, 1849

W powyższej tabeli uderza fakt, że na 29 lat aż w 17 nie było w ogóle kandydatów na braci. W pozostałych dwunastu latach w dziesięciu wypadkach przyjęto tylko po jednym kandydacie. Przeciętna wieku odpowiadała wówczas rzeczywistemu wiekowi kandydata. W dwu latach przyjęto po dwu kandydatów — w całym tym okresie przyjęto 14 kandydatów¹⁶. Wówczas jednak mało oceniano rolę brata w życiu zakonnym. Bywały lata, że w schematyzmach Prowincji nie odnotowywano nawet imion braci¹⁷.

Jak wynika z powyższej tabeli, wiek kandydatów był zróżnicowany. Przestrzegano dolnej granicy wieku, przepisanej przez zakonne ustawy, nieraz jednak przekraczano dopuszczalną przez nie granicę górną, choć śladów starań o potrzebne w tych wypadkach od generała zakonu dyspensy nie znaleziono. Prowincja w tym czasie przyzwyczajona była załatwiać wszystkie sprawy bez odnoszenia się do Rzymu, bo był to wciąż jeszcze czas silnie zakorzenionego józefinizmu. Poza tym wydaje się, że przy tak małej ilości powołań na braci nie podejmowano się przepisami o górnej granicy wieku. Wystarczyło, że kandydat nie był za stary i rokował nadzieje, iż będzie pożyteczny w zakonie, by został przyjęty.

¹⁶ Zob. Tabela 7.

¹⁷ Tak było w latach 1841—1859.

**2) PRZECIĘTNA WIEKU KANDYDATÓW NA BRACI
W LATACH 1851—1900**

W drugiej połowie XIX w. daje się zauważyć niewielki wzrost liczby kandydatów na kleryków już w latach 1851—1879. Nieco podobna była sytuacja z braćmi. Jeżeli w latach 1822—1850 przyjęto ich 41, to w okresie 1851—1879 przyjęto ich 23, czyli w równie długim okresie — o 9 więcej. Był to z pewnością znak wzrostu zainteresowania profesją brata zakonnego w Prowincji. Jeszcze bardziej wzrosło ono po 1880 r., kiedy w ciągu 20 lat — do 1900 r., przyjęto 64 kandydatów na braci. Szczegółowiej problem przeciętnego wieku w drugiej połowie XIX w. ilustruje następująca tabela:

Tabela 12
Przeciętny wiek kandydatów na braci w latach 1851—1900

Przeciętny wiek przyjętych	Lata przyjęcia
16 lat	1881
—	—
19 lat	1872, 1878, 1896
20 lat	1866, 1867
21 lat	1869, 1880, 1899, 1900
22 lat	1885, 1888, 1895, 1897
23 lat	1857, 1859, 1889
24 lat	—
25 lat	1852, 1887
26 lat	1855
27 lat	1886, 1898
28 lat	1890
—	—
37 lat	1856
—	—
40 lat	1876
—	—
58 lat	1883
Przeciętna	1853, 1868, 1884, 1893
nieznana	1851, 1854, 1858, 1860, 1861, 1862, 1863, 1864,
Nie przyjęto	1865, 1870, 1871, 1873, 1874, 1875, 1877, 1879,
nikogo	1882, 1892

Druga połowa XIX w. w dziejach franciszkanów prowincji św. Antoniego zaznaczyła się lekkim wzrostem liczby kandydatów na braci, choć i w tym pięćdziesięcioleciu było 19 lat, w których nie przyjęto ani jednego kandydata. Prawie wszystkie te lata przypadły na okres przed 1880 r. Po tym roku tylko w dwu wypadkach nie przyjęto nikogo. Były to lata 1882 i 1892. Potem już systematycznie przyjmowano powołania na braci aż do końca omawianego w obecnym artykule okresu.

Ustala się również wyraźniej średnia wieku kandydatów. Najczęściej

waha się ona w granicach od 19—23 roku życia. Dolna granica wieku nie zawsze odpowiadała przepisanej przez Konstytucję 21 rokowi życia. Okazywało się jednak, że przyjmowanie ludzi młodszych jest korzystniejsze dla formacji. Nie obawiano się również przyjmować ludzi, którzy przekroczyli górną granicę wieku przepisaną przez zakonne ustawy. Prowincja szła jednak wyraźnie w kierunku odmłodzenia, również przez przyjmowanie młodszych kandydatów na braci. Proces ten jeszcze wyraźniej można zaobserwować w pierwszym ćwierćwieczu bieżącego stulecia.

3) PRZECIĘTNY WIEK KANDYDATÓW NA BRACI W LATACH 1901—1926

Tabela 13

Przeciętna wieku przyjętych	Lata przyjęcia
17 lat	1915
18 lat	1916
19 lat	1926
20 lat	1904, 1912, 1913
21 lat	1905, 1925
22 lat	1902, 1907, 1914, 1917, 1918, 1922, 1924
23 lat	1923
24 lat	1901, 1906, 1908, 1910, 1921
25 lat	—
26 lat	1903, 1920
27 lat	1909, 1919
Przeciętna niezmana	1911

Okres objęty powyższą tabelą to czas dużego napływu kandydatów na braci. Charakter żywiołowy przybiera ten ruch od 1919 r. O ile w latach 1901—1918 przypadało przeciętnie na rok 3,66 kandydatów, to w latach 1919—1926 już przeciętnie 26. Trzeba pamiętać szczególnie o latach tego wzrostu. Często uważa się, że dopiero św. Maksymilian Kolbe zwrócił uwagę na rolę brata we wspólnocie franciszkańskiej i on wyzwolił żywiołowy napływ powołań na braci do zakonu. W rzeczywistości rolę brata zakonnego doceniono w Prowincji już wyraźnie przed podjęciem inicjatyw apostolskich przez św. Maksymiliana. W 1919 r. św. Maksymilian wrócił dopiero z Rzymu. Nie miał jeszcze żadnego wpływu na przyjmowanie braci do zakonu. Nie rozpoczął jeszcze na większą skalę swojego dzieła. Nie wyobrażał sobie nawet jeszcze dobrze, jak ma wyglądać jego praca apostolska. A właśnie w tym roku Prowincja przyjęła 35 kandydatów na braci. W latach następnych nie odstępowano już od tych wysokich liczb, mimo że oprócz tradycyjnych zajęć, jak praca w koś-

ciele, w kuchni, gospodarstwie czy wykonywanie zawodu, nie znaleziono dla braci jeszcze innej pracy.

Na braci zgłaszali się ludzie młodzi. Przeciętna wieku w latach 1901—1926 najczęściej wahała się między 20 a 24 rokiem życia. Jednak i obecnie przekraczano zarówno dolną, jak i górną granicę przepisaną przez obowiązujące wówczas Konstytucje. Nowe Konstytucje zakonne z 1932 r. jako dolną granicę przyjęły 15 rok życia, górną określiły na 30 lat¹⁸. Usankcjonowały zatem praktyki stosowane już od lat w tej Prowincji, a chyba także w innych prowincjach zakonu. Nie bez znaczenia jest fakt, że na redakcję nowych Konstytucji wpłynął o. Peregryn Haczela¹⁹ prowincjał omawianej Prowincji w latach 1905—1914 i 1924—1927. Mógł on bezpiecznie przenieść swoje doświadczenie z okresu prowincjałstwa na forum całego zakonu.

Młodzi ludzie przychodzący do zakonu przynosili ze sobą zapał do pracy. Prowincja dawała niewielką możliwość zaspokojenia tego zapału. Wtedy właśnie pojawił się św. Maksymilian ze swoim dziełem, wykorzystując szanse, jakie dawał napływ nowych powołań na braci. Znalazł w nich współpracowników w apostołstwie maryjnym. Bramy zakonu dla tych powołań otwarli jednak inni. Proces tego otwierania trwał prawie sto lat. Dzięki św. Maksymilianowi natomiast tych bram nie zamknięto: zakon nie musiał się zamykać na powołania na braci, była bowiem stale dla nich praca, i to praca o szerokim oddziaływaniu religijnym — apostołstwo prasy.

Poniższa tabela ukazuje, jak ten proces wzrostu liczby powołań na braci przebiegał w poszczególnych okresach omawianego stulecia.

Tabela 14

Średnia liczba kandydatów na braci przyjętych w ciągu roku (1822—1926)

Lata napływu powołań	Przeciętna liczba przyjętych na rok kandydatów
1822—1850	0,48
1851—1879	0,79
1880—1900	3,00
1901—1918	3,66
1919—1926	26,00
Przeciętna w całym okresie 1822—1926	3,60

¹⁸ *Constitutiones Ordinis Fratrum Minorum Sancti Patris Francisci Conventualium... auctoritate Pii XI... recognitae et approbatae...*, Romae 1932, In Caput II Regulae, tit. XI, n. 83.

¹⁹ J. Bar, *Haczela Peregryn Jan.* W: *Słownik polskich pisarzy franciszkańskich*, Warszawa 1981, s. 170 n.

4. PRZYGOTOWANIE NAUKOWE KANDYDATÓW NA KLERYKÓW

Zgłaszający się do zakonu kandydaci przychodzili już z pewnym przygotowaniem intelektualnym. Ukończyli już jakieś studia albo też zdobyli jakiś zawód. Omówimy obecnie przygotowanie naukowe kandydatów na kleryków w chwili wstąpienia do zakonu. Analizowane źródła nie podają jednak pełnych informacji aż po rok 1880. Czasem znowu nie ma pewności, czy informacja odnosi się do studiów ukończonych przed wstąpieniem do zakonu, czy też zrobionych po ukończeniu nowicjatu albo w zakonie przed nowicjatem. W takiej sytuacji trzeba się było oprzeć tylko na informacjach jednoznacznych.

Na 130 kandydatów przyjętych w latach 1822—1880 mamy informacje o studiach odbytych przed wstąpieniem do zakonu przez trzydziestu trzech uwidoczniionych w następującej tabeli:

Tabela 15
Wykształcenie kandydatów na kleryków przyjętych w latach
1826—1880

Rok przyjęcia do zakonu	Kandydat	Ukończone studia	Miejsce studiów
1826	Marek Niemczyk	gramatyka	Rzeszów
1829	Klemens Kobak	filozofia	Lwów
1832	1. Kalikst Dobosz	filozofia	Peszt
	2. Stefan Koncowicz	—,—	Lwów
1836	3. Franciszek Pawłowski	filozofia	Peszt
	1. Serafin Kostka	I rok teologii filozofia	Koszyce Peszt
	2. Mikołaj Klimek	I rok teologii filozofia	Szeged Heves
	3. Wawrzyniec Ferentsak	I rok teologii filozofia	Waradyn Haves
	4. Piotr Kowalik	I rok teologii filozofia	? Szeged
	1. January Parzątko	I rok teologii gimnazjum filozofia	Peszt Węgry Heves
	2. Augustyn Żądło	filozofia	Bratysława
1839	1. Michał Filipowski	I rok filozofii	Lwów
	2. Dionizy Zahaczewski	filozofia	Lwów
1840	Benigny Antalkiewicz	—,—	Tarnopol
1842	Pius Zychiewicz	—,—	Tarnopol
1843	Benedykt Matkowski	—,—	Lwów
1844	Teodor Kordysz	filozofia	?
1845	Witalis Sieradzki	I rok teologii filozofia	Przemyśl Koszyce
1847	Edmund Pawlik	—,—	Tarnopol

Rok przyjęcia do zakonu	Kandydat	Ukończone studia	Miejsce studiów
1851	Apoloniusz Szymczakiewicz	—,—	Przemyśl
1852	Romuald Piechowicz	—,—	Tarnopol
1853	Tomasz Dziug	—,—	Przemyśl
1855	Placyd Krupiński	—,—	Lwów
1858	Marian Grzybiński	filozofia i teologia	Kamieniec Podolski
1864	Stef. Myron Bodnareskul	—,— —,—	Lwów, Uniwers.
1876	Kamil Matejkiewicz	VI kl. gimnazj.	N. Sącz
1877	Damazya Stapor	prawo, I i II rok teologii	Lwów, Uniwers.
1878	1. Maciej Dziurzyński 2. Stanisław Mięczyński	gimnazjum	Lwów
1879	1. Cyprian Chęciński 2. Kasjan Serwin	—,— VI kl. gimnazj. gimnazjum	Lwów N. Sącz
1880	Hieronim Tomaszewski	VI kl. gimnazj.	Lwów

Powyższe dane można ująć w następującej tabeli obrazującej, jakie wykształcenie miała największa ilość przyjętych kandydatów.

Tabela 16
Przygotowanie naukowe kandydatów na kleryków
w latach 1822—1880

Liczba kandydatów	Studia ukończone przed przyjęciem do zakonu
15	cała filozofia
6	filozofia i 1 rok teologii
4	gimnazjum bez bliższych danych
3	VI klasa gimnazjalna
2	filozofia i cała teologia
1	prawo i 2 lata teologii
1	1 rok filozofii
1	gramatyka

Zasadniczo przyjmowano zatem kandydatów po ukończeniu filozofii. Filozofia oznaczała wówczas ukończenie VII i VIII klasy szkoły średniej. Być może, że do nich należałoby również zaliczyć tych, którzy przyszli po bliżej nieokreślonym gimnazjum. Przyjęci po VI klasie gimnazjalnej wstąpili w latach 1876—1880. Był to okres, kiedy zaczęto przyjmować kandydatów bez filozofii, czyli bez dwu ostatnich lat szkoły średniej. Czekając na kandydatów z ukończoną ósmą klasą szkoły średniej, Provincia ograniczała swoje możliwości przyjmowania kandydatów. Zamykała bowiem furtę klasztorną przed ludźmi, którzy nie mieli finansowych środków na ukończenie studiów średnich.

Terenem formacji intelektualnej kandydatów przed ich wstąpieniem do zakonu była przede wszystkim Galicja z jej stolicą Lwowem. Drugi ośrodek stanowiły „Węgry”, czyli dzisiejsze Węgry i Słowacja. Biorąc za podstawę podziału miejsce studiów możemy sporządzić następującą tablicę.

Tabela 17
Miejsce studiów kandydatów na kleryków
w latach 1926—1880

Miejsce studiów	Liczba kandydatów
Galicja:	
Lwów	13
Tarnopol	4
Przemysł	3
Nowy Sącz	2
Węgry:	3
Heves	3
Peszt	2
Koszyce	1
Szeged	1
Bratysława	1
Waradyn	
Zabór rosyjski:	1
Kamieniec Podolski	
Miejscowość nieznana:	2

Liczba miejscowości po podsumowaniu w powyższej tabeli nie pokrywa się z liczbą kandydatów, dlatego że czterech z nich gdzie indziej studiowało filozofię, a gdzie indziej teologię. Proporcjonalnie duża liczba kandydatów ze Lwowa tłumaczy się obecnością franciszkanów w tym mieście. Inne liczniejsze powołania z niektórych miast najczęściej tłumaczyć należy przykładem kolegów, może także zachętą, a być może również możliwością odbywania dalszych studiów do kapłaństwa bez opłat ze strony rodziny. Sprawa wymagałaby jednak szczegółowych badań, choć przy szczupłości źródeł nie wydaje się, że w ogóle będzie możliwe dokładniejsze opracowanie tego problemu.

Sytuacja zmieniła się po roku 1880, kiedy otwarto w klasztorze lwowskim tzw. „internat” dla chłopców, którzy pragnęli zostać franciszkanami. Mieszkając w klasztorze uczęszczali oni do gimnazjum w mieście. Po ukończeniu szóstej klasy przyjmowano ich do zakonu. Równocześnie pojawiła się konieczność wprowadzenia dla tych alumnów filozofii, której nie przerabiali przed nowicjatem. Internat lwowski był preludium do

mającego powstać 26 lat później Małego Seminarium franciszkańskiego we Lwowie²⁰.

Jakich kwalifikacji umysłowych żądano od kandydatów po roku 1880, ukazuje następująca tablica:

Tabela 18
Przygotowanie naukowe kandydatów na kleryków w latach 1881—1926

Rok	Liczba przyjętych	Po klasie gimnazjalnej					Inne studia	Brak informacji
		IV	V	VI	VII	VIII		
1881	3	—	—	1	—	—	—	2
1882	3	—	1	1	—	—	—	1
1883	5	—	1	1	—	—	—	3
1884	11	—	—	7	—	1	—	3
1885	4	—	—	3	—	—	—	1
1886	5	—	1	3	1	—	—	—
1887	5	—	—	—	1	2	1 ks.	1
1888	2	—	—	1	—	1	—	—
1889	2	—	—	1	—	1	z maturą	1
1890	5	—	—	3	—	1	z maturą	—
1891	1	—	—	—	—	—	—	—
1892	7	—	—	6	—	1	—	1
1893	1	—	—	1	—	—	—	1
1894	8	—	2	4	1	—	1 ks.	—
1895	1	—	—	—	1	—	—	—
1896	2	—	2	—	—	—	—	—
1897	5	—	1	2	—	—	1 z sem. diec. 1 szkoła realna	—
1898	1	—	—	—	—	—	—	—
1899	4	—	1	—	1	1	—	1
1900	8	1	1	2	2	1	1 matura i 2 lata technikum	—
1901	2	—	1	1	—	—	—	—
1902	6	2	1	—	—	—	—	3
1903	15	2	5	—	1	—	2 filozofia	5
1904	10	6	1	—	—	—	—	3
1905	9	3	3	—	—	—	1 matura 1 filozofia	—
1906	10	7	1	1	—	—	—	1
1907	13	8	—	2	—	—	—	3
1908	10	4	2	—	1	—	1 ks. 2 matura	2
1909	13	—	12	—	—	—	—	1
1910	12	—	—	9	—	—	1 ks.	2
1911	3	3	—	—	—	—	—	—

²⁰ D. Synowiec, *Działalność duszpasterska franciszkanów galicyjskich*, s. 20 n

Rok	Liczba przyjętych	Po klasie gimnazjalnej					Inne studia	Brak informacji
		IV	V	VI	VII	VIII		
1912	5	1	2	1	—	—	1 po 4 roku UJ	
1913	1	—	—	1	—	—	—	
1914	—	—	—	—	—	—	—	—
1915	7	—	—	7	—	—	—	—
1916	2	1	—	—	1	—	—	—
1917	2	—	1	1	—	—	—	—
1918	2	1	1	—	—	—	—	—
1919	16	8	2	—	—	1	2 z Sem. diec. 1 po III kl. gmin.	2
1920	10	—	4	3	1	—	2 matura	—
1921	19	10	3	3	—	—	1 z Sem. diec. 2 „profesorów”	2
1922	12	7	2	1	—	—	1 matura 1 z Sem. diec.	—
1923	26	15	6	1	—	1	—	3
1924	19	10	—	—	—	1	—	8
1925	18	13	3	1	—	1	—	—
1926	35	24	5	3	1	1	1 matura	—
Razem	359	126	65	71	12	14	25	46

Na 359 przyjętych kandydatów w latach 1881—1926 mamy informacje o 313, którzy studiowali przed wstąpieniem do zakonu. W porównaniu z latami poprzednimi odstąpiono obecnie od wymogu dwu ostatnich klas licealnych. Stopniowo wymagania obniżano coraz bardziej. W latach 1881—1889 przyjmowano z reguły kandydatów z ukończoną szóstą klasą gimnazjalną. Jednakże już od 1882 r., początkowo sporadycznie, a na wniosek o. Leona Norasa wysunięty wobec definitorium w 1893 r. już stale, po piątej klasie. Tak było do 1900 r. W 1899 r. na kapitule prowincjalnej postanowiono jeszcze bardziej obniżyć wymagania i przyjmować chłopców po czwartej klasie²¹. Ten najniższy wymóg pozostał już w mocy do końca omawianego okresu. Raz tylko przekroczono go, przyjmując w 1900 r. kandydata po trzeciej klasie. Był to wyjątek.

Obniżenie wymagań stawianych kandydatom do zakonu mogło się odbić szkodliwie na poziomie intelektualnym Prowincji. Zdał sobie z tego sprawę prowincjał o. Peregryn Haczela (1905—1914). Dlatego wprowadził na filozofii, odbywanej już po nowicjacie, obowiązkowo doksztalcenie z nauk humanistycznych i ścisłych w zakresie szkoły średniej. Po pierwszej wojnie światowej to uzupełnienie studiów zamieniło się w normalne

²¹ D. Synowiec, *Reformy w Prowincji Galicyjskiej OO. Franciszkanów*, s. 151 n. Zob. wyżej przypis 7.

przerabianie przez kleryków programu opuszczonych przed nowicjatem klas szkoły średniej, żeby przynajmniej zdolniejsi mogli uzyskać maturę. Jednak w omawianym tu okresie o maturę się nie troszczono. Jeżeli ktoś jej nie uzyskał przed wstąpieniem do zakonu, to potem już jej nie zdobył. Pod tym względem w stosunku do pierwszej połowy XIX w. nastąpił regres. Wprawdzie wówczas nie organizowano w zakonie studiów średnich dla tych, którzy by bez nich zostali przyjęci, ale również bez ukończonych studiów średnich nie przyjmowano kandydatów na kapłanów.

W omawianym okresie nie przyjęto również nikogo z ukończonym wykształceniem uniwersyteckim. W ciągu całego analizowanego stulecia z pełnym wykształceniem uniwersyteckim przyjęto tylko w 1864 r. o. Stefana Myrona Bodnareskula²².

Poniższe zestawienie ukazuje, jaki poziom wykształcenia przeważał wśród przyjmowanych kandydatów.

Tabela 19
Wykształcenie kandydatów na kleryków w latach 1881—1926

Liczba kandydatów	Z wykształceniem
126	IV klasa gimnazjalna
71	VI klasa gimnazjalna
65	V klasa gimnazjalna
14	VIII klasa gimnazjalna, w tym 2 z maturą
12	VII klasa gimnazjalna
7	matura
4	księża, w tym 1 po uniwersytecie
5	z Seminarium diecezjalnego
3	filozofia
1	matura i część technikum
1	szkoła realna
1	III klasa gimnazjalna
2	inne

Najwięcej zatem kandydatów przyjęto po czwartej klasie gimnazjalnej. Praktykę taką wprowadzono od 1900 r. Czy nie było to znakiem lekceważenia nauki w Prowincji? Od 1822 r. przez cały badany okres Prowincja nie wydała żadnego wybitnego pisarza czy uczonego. Działalność Prowincji stale była ukierunkowana na duszpasterstwo, ewentualnie na pracę misyjną poza granicami kraju (USA, Dania, Mołdawia). Nie byłoby jednak prawdą, gdybyśmy twierdzili, że lekceważono w Prowincji naukę. Zaczynając od 1888 r. systematycznie wysyłano ojców na studia za

²² D. Synowiec, *Myron Stefan Bodnareskul*, *Prawo Kanoniczne* 13 (1970) nr 3—4, 285—289.

granicę, najczęściej do Rzymu, gdzie uzyskiwali stopnie akademickie. Niektórzy z nich bardzo wyraźnie zaznaczyli się w polskim Kościele. Najbardziej znany spośród nich jest św. Maksymilian Kolbe, ale są również inni. O. Czesław Kellar (1874—1943), ceniony wykładowca seminarium franciszkańskiego w Krakowie, położył duże zasługi na polu rozbudzenia ruchu tercjarskiego w Polsce. Redagował *Wiadomości Tercjarskie*, założył czasopismo *Pochodnia Seraficka*²³. O. Stefan Wawrzkowicz cieszył się uznaniem jako pracownik kurii biskupiej w Krakowie ze względu na bardzo dobrą znajomość prawa²⁴. Dobrym znawcą filozofii i teologii był o. Marian Sobolewski (1864—1922) w latach 1904—1913 pracownik kurii generalnej zakonu²⁵. Duże zasługi na polu uporządkowania bibliotek i archiwów prowincji położył o. Alojzy Karwacki (1866—1924)²⁶. Chętnie korzystał Kościół z pomocy o. Peregryna Haczeli, wspomnianego już prowincjała, zwłaszcza gdy chodziło o wizytacje i reformę w niektórych zakonach²⁷. W trosce o wykształcenie zakonników Prowincja założyła w 1892 r. własne seminarium filozoficzno-teologiczne w Krakowie, nawiązując do tradycji dawnego franciszkańskiego kolegium w tym mieście²⁸. W 1908 r. na zamówienie franciszkanów prof. Wł. Abraham opracował krytyczny *żywot bł. Jakuba Strepy*²⁹.

Obniżenie wymagań co do wykształcenia kandydatów do zakonu nie wpływało więc z niedoceniaenia nauki w prowincji, ani też nie przyczyniało się do jej lekceważenia. Było ono wynikiem poszukiwania dróg odnowy zakonu, łączyło się z pragnieniem jego rozwoju. I rzecz charakterystyczna, rozwój ten szedł równoległe z obniżeniem wspomnianych wymagań. Dołączała się do niego jednak pewna zasadnicza rzecz — ciężar podejmowany przez Prowincję dla formacji intelektualnej zakonników. Zagadnienia tego jednak obecnie nie będziemy rozpracowywać.

Podkreślając dające się zauważyć zjawisko ożywienia intelektualnego w prowincji nie chcemy przemilczeć faktu, że nauka nie wzbudzała jednak większego entuzjazmu wśród zakonników. Reformator prowincji, któ-

---

²³ J. Bar, *Kellar Czesław Michał*. W: *Słownik polskich pisarzy franciszkańskich*, s. 217.

²⁴ J. Bar, *Wawrzkowicz Stefan Michał*. W: *Słownik polskich pisarzy franciszkańskich*, s. 511.

²⁵ J. Bar, *Sobolewski Marian Jan*. W: *Słownik polskich pisarzy franciszkańskich*, s. 446 n.

²⁶ J. Barcik, *Karwacki Alojzy Leopold*. W: *Słownik polskich pisarzy franciszkańskich*, s. 211 n.

²⁷ J. Bar, *Haczela Peregryn Jan*. W: *Słownik polskich pisarzy franciszkańskich*, s. 170 n.

²⁸ D. Synowiec, *Franciszkańskie studium filozoficzno-teologiczne w Krakowie (1892—1971)*, *Roczniki Teologiczno-kanon.* 22 (1975), 209—218.

²⁹ Wł. Abraham, *Jakub Strepa arcybiskup halicki, 1391—1409*, Kraków 1908.

remu zawdzięcza ona szczególnie odrodzenie — o. Samuel Rajss (1850—1901), w 1899 r. zarzucił m.in. swojemu następcy na prowincjalstwie o. Leonowi Norasowi³⁰, że naprodukował on w prowincji niebezpiecznie dużo „profesorów”, wysyłając za granicę na studia ludzi miernego talentu³¹. Zasadniczo myśląc o rozwoju i odrodzeniu Prowincji, rozumiano te zjawiska jako odnowę karność. Dlatego sprawa studiów nie zajmowała w Prowincji miejsca najprzedniejszego. Chyba dlatego sprawa reformy studiów nastąpiła dopiero po reformach dokonanych już w innych dziedzinach. Dzięki tym reformom obniżenie wymogów stawianych kandydatom co do przygotowania intelektualnego nie skończyło się obniżeniem w ogóle poziomu intelektualnego w Prowincji. Zresztą obniżając te wymagania franciszkanie poszli za wzorem innych zakonów, które już wcześniej obniżyły swe wymagania w tym zakresie wobec kandydatów do zakonu³².

5. PRZYGOTOWANIE ZAWODOWE KANDYDATÓW NA BRACI

Bracia, jak to już mogliśmy zauważyć, przez długi czas stanowili nie-liczną grupę we wspólnocie franciszkańskiej prowincji św. Antoniego. Przez 25 lat (1833—1858) liczba braci stanowiła w tej wspólnocie ułamek mieszczący się w granicach 1/12—1/6. Potem granica ta przesunęła się między 1/7 a 1/5. Tak było w latach 1859—1880. Ostatecznie ułamek ten wahał się między 1/5 a 1/3 aż do końca omawianego okresu.

Zestawiając informacje na temat przygotowania zawodowego kandydatów na braci trzeba najpierw zauważyć, że na 375 przyjętych w całym omawianym okresie wiadomości mamy o zawodzie w 201 wypadkach, z czego 152 przypadają na lata 1900—1926, czyli na czas największego nasilenia powołań na braci, 42 na lata 1880—1899, czyli na okres zasadniczych reform w prowincji, 9 na lata 1851—1879, a na okres 1822—1850 dwa. W poniższej tabeli po podsumowaniu całości wypadnie 205 kandydatów, ale to dlatego, że 4 spośród nich miało po 2 zawody.

W poniższej tabeli mamy 27 różnych zawodów, z jakimi kandydaci przychodzili do zakonu. Wprowadzie niektóre z nich były reprezentowane przez jednego tylko kandydata, ale i to świadczy, że pragnienie poświęcenia się Bogu w stanie brata zakonnego nurtowało różne środowiska zawodo-

³⁰ J. Bar, *Noras Leon Walenty*. W: Słownik polskich pisarzy franciszkańskich, s. 347.

³¹ D. Synowiec, *P. Samuel Rajss observantiae religiosae... reformator*, s. 166.

³² Tak np. niektórzy chłopcy z lwowskiego franciszkańskiego internatu w latach dziewięćdziesiątych XIX w. wstępowali do innych zakonów, gdyż tam obiecano im przyjęcie z ukończoną niższą klasą, niż wymagali franciszkanie. Por. Arch. OO. Franciszkanów w Krakowie, *Acta Provinciae ab anno 1879*, s. 441—443.

Tabela 20
Zawód zgłaszających się kandydatów na braci ²³

Zawód kandydata	Liczba przyjętych	Lata przyjęcia
blacharz	1	1899
cukiernik	1	1906
drukarz	2	1920, 1926
elektromonter	1	1924
fryzjer	1	1920
introligator	1	1919
konował	1	1923
kowal	1	1866
krawiec	34	1840, 1882, 1889, 1891, 1893, 1895(2), 1898, 1899, 1901(2), 1902(2), 1903, 1905, 1909, 1910, 1911, 1913, 1917, 1918, 1919(3), 1920(2), 1921(4), 1923(2), 1925(2)
kucharz	30	1889, 1891, 1893, 1899, 1901(2), 1902, 1903, 1905, 1906, 1907, 1913, 1916, 1918, 1919(5), 1920, 1921(2), 1922, 1923(4), 1924, 1925(2)
kupiec	1	1919
malarz	2	1870, 1897
mechanik	1	1926
murarz	9	1899, 1914, 1919(2), 1920, 1922, 1923(3)
ogrodnik	16	1894, 1898(2), 1907, 1919(2), 1921, 1922(2), 1923(4), 1924, 1925(2)
organista	23	1853, 1854, 1867(3), 1868, 1872, 1880, 1881, 1884(2), 1886, 1887, 1889, 1900(3), 1910, 1912, 1923(3), 1925
piekarz	2	1882, 1925
rolnik	27	1846, 1912, 1917, 1919(6), 1920(3), 1921(7), 1922(4), 1923(2), 1924, 1925
stolarz	8	1921
stelmach	1	1894, 1895, 1897, 1899, 1901, 1903, 1912, 1919
szewc	34	1884, 1885(2), 1886, 1887, 1889(2), 1891, 1896, 1897, 1898(2), 1901, 1902, 1904, 1908(2), 1910, 1911, 1912, 1919, 1920(2), 1921, 1922(3), 1923(2), 1924(2), 1925(2), 1926
ślusarz	2	1908, 1917
telegrafista	1	1926
tkacz	1	1920
wytwórca koszyków	1	1926
zecer	2	1926(2)
zegarmistrz	1	1923
Razem:	205	

²³ Cyfra umieszczona w nawiasie obok roku oznacza większą niż jeden ilość kandydatów o tym samym zawodzie przyjętych w danym roku do zakonu. Kandydatami o dwu zawodach byli: cukiernik, który był zarazem kucharzem, murarz znający również szewstwo i dwu organistów będących równocześnie szwecami.

we. Z drugiej strony niektóre zawody były reprezentowane przez szczególnie liczne powołania. Były to zresztą zawody najpowszechniejsze, jak krawcy, szewcy, kucharze, rolnicy, ogrodnicy, czy nawet organiści. Pamiętać jednak należy, że przyjęcie kandydata z danym zawodem nie oznaczało, iż i w zakonie go pełni. W wypadkach dużego napływu kandydatów z jednym zawodem nie było to nawet możliwe, gdyż Prowincja nie prowadziła punktów usługowych dla ludności, w zakonie zaś nie było tak wielkiego zapotrzebowania na ten sam rodzaj usług rzemieślniczych. Innych znowu zawodów nie można było wykonywać, ponieważ Prowincja nie prowadziła odnośnych dzieł albo też małe było zapotrzebowanie na dany rodzaj usług. Posiadanie zawodu zawsze jednak było pewnego rodzaju legitymacją i dowodem sprawności psychicznej, a także fizycznej kandydata. Kandydat z zawodem rokował nadzieję, że potrafi pracować w różnych dziedzinach, skoro potrafił nauczyć się zawodu. Zresztą Konstytucje zakonne zalecały, żeby kandydat na brata zakonnego znał jakiś zawód, a przez to mógł być pożyteczny dla klasztoru³⁴.

Które i jakie zawody były najliczniej reprezentowane ukazuje następująca tabela.

Tabela 21

Zawód	Liczba przyjętych
krawiec	34
szewc	34
kucharz	30
rolnik	27
organista	23
ogrodnik	16
murarz	9
stolarz	8
drukarz	2
malarz	2
piekarz	2
ślusarz	2
zecer	2
blacharz	1
cukiernik	1
elektromonter	1
fryzjer	1
introligator	1
konował	1
kowal	1
kupiec	1
mechanik	1

³⁴ *Constitutiones Urbanae...*, In caput II Regulae, tit. X, n. 1.

Zawód	Liczba przyjętych
stelmach	1
telegrafista	1
tkacz	1
wytwórca koszyków	1
zegarmistrz	1
Razem:	205

6. POCHODZENIE TERYTORIALNE KANDYDATÓW

Omawiając problem pochodzenia terytorialnego kandydatów, musimy najpierw pamiętać, że Prowincja, o której mowa, aż do roku 1918 leżała na terenie tzw. Galicji. Tu zatem oraz w sąsiednich Węgrzech, Słowacji, na Spiszu i Orawie, z którymi kontakt był otwarty, należy szukać miejscowości, z jakich napływały nowe powołania do franciszkanów. Z terenów położonych za kordonem rosyjskim i pruskim napływ był niewielki. Sytuacja zmieniła się dopiero po odzyskaniu przez Polskę wolności. Wówczas powołania zaczęły napływać ze wszystkich ziem wolnej Polski.

Zanim przejdziemy do dalszych spostrzeżeń, podamy wykaz miejscowości, jakie udało się ustalić na podstawie wykorzystanych źródeł. Obok podajemy nazwisko kandydata pochodzącego z danej miejscowości, zaznaczając zarazem, czy zamierzał zostać klerykiem, czy bratem. Zamieszczamy również rok przyjęcia do zakonu. Przy nazwie miejscowości dość często podajemy nazwę regionu lub diecezji, czasem parafii albo sąsiedniego większego miasta. Przy wielu powtarzających się nazwach pozwoli to uniknąć pomyłki zaklasyfikowania danej miejscowości do innego niż w rzeczywistości terenu.

Tabelę opieramy na wszystkich cytowanych w przypisach źródłach, uzupełniają się bowiem pod względem informacji. Wydaje się, że nie ma w tabeli większych nieścisłości, gdyby zaś jakieś były, nie zniekształcają w niczym obrazu rzeczywistości. Wprawdzie tabela jest dosyć długa i może trochę rozbijać zasadniczy wątek artykułu, podajemy ją jednak w całości, w przyszłości bowiem posłuży do dalszych uściśleń czy poprawek. Z pewnością zaś ukazuje terytorialny zasięg oddziaływania franciszkanów poprzez różne sposoby, których jednak tu nie opracowujemy. Zresztą nie są one łatwe do odkrycia, w omawianym bowiem stuleciu nie spotykamy się z jakąś szerszą akcją stymulacji powołań. Wyjątek stanowić mogą głoszone rekolekcje lub misje. Z takiej właśnie akcji pochodzi najślawniejsze powołanie tego okresu — św. Maksymilian Kolbe³⁵.

³⁵ A. Wojtczak, *Ojciec Maksymilian Maria Kolbe*, Niepokalanów 1982, cz. 1, s. 14.

Tabela 22
Miejsce pochodzenia kandydatów

Miejsce pochodzenia	Kandydat	Rok przyj. do zak.
1. Adamowicze k. Grodna	Siemiński Michał kl.	1919
2. Altenhausen, par. Wessenberg	Loster Józef br.	1893
3. Baków, Rumunia	Cancel Mikołaj kl.	1905
4. Bałuty k. Łodzi	Kalinowski Ignacy Sylwester br.	1924
5. Baranów k. Puław	Wdowiak Stanisław br.	1919
6. Barcice k. N. Sącza	Osiecki Jan br.	1923
7. Bartfeld, Węgry	Zamborski Adam Ambroży kl.	1824
9. Barysz k. Stanisławowa	Ossoliński Jan Bruno kl.	1887
9. Bażanówka, diec. przemyska	1. Warchał Jan. kl. 2. Żyłka Klemens Franciszek kl. 3. Żyłka Władysław Mieczysław br.	1882 1897 1920
10. Berlin.	1. Czywczyński Stefan Maksymilian Serwacy br.	1924
11. Besko, diec. przemyska	Mermer Marcin Rafał kl.	1894
12. Biała k. Makowa	Barcik Władysław Salwator kl.	1903
13. Białki k. Siedlec	Zabaduła Michał Celestyn br.	1925
14. Białobrzegi k. Krosna	1. Kiełb Jan Berard kl. 2. Wilk Franciszek Feliks kl.	1884 1910
15. Białockie k. Grodna	Nadziejko Jan br.	1925
16. Biały Kamień k. Złoczowa	1. Wierzbicki Stefan Grzegorz br. 1. Łopuch Stanisław Hilary br.	1902 1905
17. Biecz	Czeliśniak Antoni Stanisław kl.	1884
18. Bieliny k. Ułanowa	Steckiewicz Wojciech Ferdynand br.	1827
19. Bilinka Mała k. Dublan diec. przemyska	Hałub Mikołaj Seweryn kl.	1910
20. Biłka k. Horodenki	Göttwan Dominik Kwiryn kl.	1854
21. Bidnarowa, diec. przemyska	Kluczyński Mieczysław Damian kl.	1894
22. Biskupice, par. Radłów	Pytka Stefan Florian br.	1926
23. Blizne diec. przemyska	1. Chęciński Antoni Cyprian kl. 2. Czuba Ignacy Melaniesz kl.	1879 1923
24. Błaszki k. Kalisza	Braun Stefan Bogumił br.	1911
25. Błażowa, diec. przemyska	Sobkowicz Seweryn Protazy br.	1919
26. Błogie, Kieleckie	Kowalski Marian Cyprian Karol br.	1926
27. Bobliwo k. Krasnego Stawu	Cieślak Waclaw Urban kl.	1923
28. Bochnia	Mirochna Stefan Marian Julian kl.	1918
29. Bodzechów k. Radomska	Podczaski Ignacy Patrycy br.	1908
30. Bohorodczany	1. Sobolewski Franciszek Norbert kl. 2. Sobolewski Jan Marian kl. 3. Momot Franciszek kl.	1881 1883 1903
31. Bojan, diec. lwowska	Madzurek Jan Maurycy kl.	1904
32. Bolechów, diec. lwowska	Jelinek Franciszek Kandyd kl.	1828
33. Bolesław, diec. tarnowska	Dybowski Jan Ignacy br.	1897
34. Bolestraszyce, diec. przem.	Radochoński Władysław br.	1913

Miejsce pochodzenia	Kandydat	Rok przyj. do zak.
35. Bóbrka, diec. przemyska	Ohrymowicz Michał Eugeniusz kl.	1906
36. Brundorf k. Gródka Jagiel.	Seibel Jan kl.	1925
37. Brusznica, diec. tarnowska	Szczepanik Feliks br.	1880
38. Brzeziny, diec. tarnowska	1. Chmura Franciszek Benigny kl. 2. Boczar Józef Antoni br. 3. Chmura Sylwester Augustyn kl. 4. Święch Piotr Paweł Walenty kl.	1869 1881 1885 1926
39. Brzezówka, diec. tarnowska	Hamielec Augustyn Władysław kl.	1906
40. Brzeżany	1. Tarnawski Władysław kl. 2. Rybicki Marian Mikołaj kl.	1907 1926
41. Brzostek	Niewodowski Ignacy Waclaw kl.	1887
42. Buczac	1. Gruszecki Marcin kl. 2. Turczański Augustyn kl.	1847 1877
43. Buczały, diec. przemyska	1. Paluszek Stanisław Filip kl. 2. Paluszek Bartłomiej Ludwik kl.	1910 1924
44. Budapeszt	Stryczny Jan Bronisław kl.	1909
45. Budohoszcze gubernia Mohylowska	Horbacki Władysław Samuel Maria br.	1912
46. Buk, Poznańskie	Dakowski Stanisław br.	1923
47. Bukowina, diec. tarnowska	Parski Grzegorz Stanisław kl.	1846
48. Bukowski, diec. przemyska	Łuczynski Antoni Mikołaj br.	1887
49. Busk, diec. lwowska	Bobin Stefan kl.	1860
50. Charłupia Mała k. Sieradza	Mikołajczyk Władysław Franc. Salezy br.	1926
51. Chełmo k. Radomska	Dwórnik Franciszek Michał kl.	1925
52. Chłopy, diec. przemyska	1. Dżugaj Jan Aleksy kl. 2. Piskorz Józef Jacek kl. 3. Bijak Franciszek Albin kl. 4. Teneta Jan Medard br.	1909 1909 1910 1910
53. Chmielnik k. Kalisza	Olszakowski Edward Albert br.	1920
54. Chodecz, diec. wrocławska	1. Myszkiewicz Władysław Stanisław Szczepan br. 2. Myszkiewicz Kazimierz kl.	1920 1923
55. Chodorów	Mięczyński Stanisław kl.	1878
56. Chorostków k. Husiatyna	Kopystyński Karol Justyn br.	1912
57. Chrzanów	Wojnarski Stanisław Edward Wojciech kl.	1906
58. Cieklin	Braziel Józef Michał Eustachy kl.	1906
59. Cieszanów	1. Zakrzewski Józef Tomasz kl. 2. Ciećkiewicz Julian Stanisław Adolf kl. 3. Skurzak Walenty kl.	1851 1903 1917
60. Ciężkowice, diec. tarnowska	Stawarski Karol kl.	1910
61. Cisia Wola, diec. kielecka	Wiesław Antoni Joachim br.	1919
62. Czechowszczyzna k. Grodna	Warejko Władysław br.	1923
63. Czeremośnia, diec. lwowska	Czupryk Tomasz Korneli kl.	1908

Miejsce pochodzenia	Kandydat	Rok przyj. do zak.
64. Czerniowce	1. Wiśniewski Antoni Łukasz kl.	1884
	2. Kucharski Stanisław kl.	1922
65. Czerwonka; Lubelskie	Młynik Władysław Zbigniew kl.	1922
66. Czortków	Tomaszewski Edward Hieronim kl.	1880
67. Czyszki k. Lwowa	Skotni Józef Pacyfik br.	1894
68. Czyszki, Śląsk (Alt-Cosel)	Wollny Karol Teofil br.	1891
69. Darachów, diec. lwowska	Greczyło Adam br.	1919
70. Dąbie, diec. tarnowska	Jędrychowski Michał Stanisław kl.	1912
71. Dąbrowa, diec. tarnowska	Rejentowicz Jan Metody kl.	1924
72. Dąbrowno, Kieleckie	Łodyga Stanisław Józef br.	1925
73. Dąbrówka, diec. przemyska	1. Gwizdak Władysław br.	1914
	2. Kuziara Wojciech br.	1916
74. Długie, diec. przemyska	1. Bielen Wincenty Daniel kl.	1884
	2. Wojtał Franciszek Romuald kl.	1900
	3. Dufurat Piotr Jacek kl.	1905
75. Długopole k. Cz. Dunajca	1. Landowski Peregryn kl.	1837
	2. Długopolski Leonard kl.	1878
76. Dobranowice, Krakowskie	1. Dubiel Stefan Józef Emil kl.	1920
	2. Domoń Jan kl.	1924
77. Dobrze, diec. lubelska	Stateczny Józef Marcin kl.	1922
78. Dobromil	1. Kordysz Jan Emeryk kl.	1827
	2. Fryjewicz Franciszek Augustyn kl.	1828
	3. Karwacki Leopold Alojzy kl.	1884
	4. Michowicz Stanisław Damazy kl.	1925
	5. Pelc Wincenty Sergiusz kl.	1925
79. Dobrzec Mały k. Kalisza	Wojtczak Jan Albert kl.	1926
80. Doliniany	Wołkowicz Stanisław Benedykt br.	1924
81. Dolna Wieś k. Myślenic	Szymski Aleksander kl.	1844
82. Dolne Polce k. Siedlec	Piejka Wacław Aureli kl.	1923
83. Dołęga, diec. tarnowska	Mika Jan Kasjan kl.	1925
84. Domaradz, diec. przemyska	Łasko Jan Marcin kl.	1904
85. Drohobycz	1. Piechowicz Romuald kl.	1853
	2. Dziug Tomasz kl.	1853
	3. Czupkiewicz Andrzej Józef Kryspin br.	1896
86. Dubiecko	1. Motylewicz Andrzej Korneli kl.	1829
	2. Karpiński Michał Kazimierz br.	1840
	3. Kasienko Andrzej Jan kl.	1853
87. Dudyńce, diec. przemyska	Pospolitak Michał Serwacy br.	1912
88. Dukla	Tokarczyk Aleksander Emilian kl.	1906
89. Dunajów	Kmita Józef br.	1923
90. Dydnia, diec. przemyska	Gaworecki Jan Bogumił br.	1920
91. Dynów	1. Kuś Franciszek Bronisław kl.	1870
	2. Trybalski Stanisław Ambroży kl.	1876
92. Faraoni, Mołdawia	Miklos Jan kl.	1912

Miejsce pochodzenia	Kandydat	Rok przyj. do zak.
93. Frysztak	1. Nycz Szymon Innocenty kl.	1828
	2. Głobiński Józef Florentyn kl.	1841
94. Gęś k. Radzyna	Lewczuk Jan Izidor br.	1923
95. Giedlarowa diec. przemyska	Niemczyk Marek br.	1826
96. Gierczyce, diec. tarnowska	Michnik Michał Walerian kl.	1923
97. Gliczarów k. Szaflar	Rzepka Stanisław Kajetan kl.	1828
98. Głogów, diec. przemyska	1. Kochanowicz Michał kl.	1850
	2. Zając Antoni br.	1922
99. Głusków k. Garwolina	Szuchnik Aleksander Zeno br.	1923
100. Głowienka k. Krosna	1. Kubit Franciszek Anzelm kl.	1909
	2. Heynar Józef Józefat br.	1924
101. Główna Poznańska	Mruk Jan Benedykt br.	1925
102. Godziesze k. Kalisza	1. Leśniewicz Antoni Franciszek br.	1919
	2. Rojca Jan Mikołaj br.	1921
	3. Górecki Franciszek Tytus br.	1921
103. Godziszów k. Janowa Lub.	Biegas Ewaryst br.	1925
104. Gola k. Jarocina	Płonzak Jan Wojciech br.	1926
105. Gologóry k. Ścianki archidiec. lwowska	Koziura Michał Florian kl.	1907
106. Gorlice	Romański Józef Antoni kl.	1907
107. Gorliczyna k. Przeworska	1. Stokłosiński Medard Walerian kl.	1840
	2. Stokłosiński Roman Leopold kl.	1843
108. Gorzałków, Kieleckie	Słazak Piotr Romuald kl.	1926
109. Gostyczyna, Poznańskie	Bartczak Władysław br.	1919
110. Goszczyn k. Grójca	Komorowski Ferdynand Hieronim kl.	1925
111. Góra k. Włocławka	Każmierczak Antoni Rajmund br.	1907
112. Górczyn k. Łaska	Kucharczyk Wawrzyniec Sylwester br.	1901
113. Górki	Florczak Tomasz Kajetan kl.	1890
114. Grabowa, Kieleckie	Guzik Konstanty Anioł br.	1919
1155. Grabowa, par. Beszowa, Kieleckie	Kardaś Jan Ryszard br.	1921
116. Grodno	1. Fordon Józef Melchior ks.	1910
	2. Tyszkiewicz Antoni Donat br.	1917
	3. Aniszczyk Antoni Andrzej br.	1919
	4. Bezzubik Piotr Bolesław kl.	1920
	5. Harasimowicz Piotr Iwo kl.	1921
	6. Rećko Witalis Grzegorz kl.	1921
117. Grodzisko, diec. przemyska	Szklanny Franciszek br.	1919
118. Grodziszczce k. Szamotuł	Wrzesiński Leon kl.	1922
119. Gródek, diec. tarnowska	Krok Franciszek Jakub br.	1924
120. Gródek Jagielloński	Tabaka Włodzimierz Aleksy kl.	1926
121. Gruszki, par. Brzezine Krakowskie	Dziura Wojciech br.	1903
122. Grzebinie, Białostockie	Skaczyński Jan Mateusz kl.	1925

Miejsce pochodzenia	Kandydat	Rok przyj. do zak.
123. Guzikówka k. Krosna	Gromek Franciszek Damazy kl.	1910
124. Haczów	1. Bórek Józef br.	1850
	2. Baygier Michał br.	1852
	3. Szworc Ignacy Paschalis br.	1853
	4. Rymar Feliks kl.	1862
	5. Pelc Wojciech br.	1867
	6. Olbrycht Gerard Karol kl.	1884
	7. Szuber Jan Marcelli kl.	1886
	8. Olbrycht Stanisław Izidor kl.	1899
	9. Pojnar Piotr Gerard kl.	1909
125. Hanaczów k. Lwowa	1. Golaczyński Jan Gerwazy br.	1925
	2. Tybiński Michał Szymon br.	1926
	3. Bednarz Antoni br.	1926
126. Handzlówka, diec. przemyska	Rogowski Jakub Aleksy br.	1914
127. Hanuszfalva, Spisz	Kostka Jan Serafin kl.	1836
128. Homel, Rosja	Kostrycki Leonid Jan Chryzostom kl.	1920
129. Hortshausen	Kasprowiak Marcelli br.	1926
130. Hrubieszów	Drag Dominik Honoriusz kl.	1923
131. Indura, diec. wileńska	Sidorowicz Jan Ireneusz br.	1919
132. Iwonicz	Gazda Jan br.	1919
133. Jabłonica k. Kołomyi	Bulsiewicz Bonawentura Józef kl.	1853
134. Jaćmierz, diec. przemyska	Ochęduska Jan Urban kl.	1862
135. Jadowniki, diec. tarnowska	Serwin Józef Kasjan kl.	1879
136. Janowo k. Brudzewa	Polowczyk Benedykt kl.	1904
137. Janów k. Gródka Jagiel.	Młodnicki Aleksander Serwacy br.	1926
138. Janów k. Mysłowic	Barański Rufin kl.	1903
139. Jarosław	Ziegelheim Michał Benedykt br.	1867
140. Jaroszwice k. Starego Bierunia	Noras Walenty Leon kl.	1852
141. Jaryczów, archid. lwowska	Kobak Antoni Klemens kl.	1829
142. Jasień k. Rawy Mazow.	Łysakowski Józef Hilary br.	1923
143. Jasionka, diec. przemyska	Głód Jakub Hieronim kl.	1827
144. Jasionów, diec. przemyska	1. Ruszel Wincenty Joachim kl.	1892
	2. Zgłobicki Mikołaj Mateusz kl.	1897
	3. Zgłobicki Bronisław Apolinary kl.	1911
145. Jasło	1. Jaroszkiewicz Aleksander Leonard kl.	1844
	2. Kuskiewicz J. br.	1901
	3. Górczany Wojciech Henryk kl.	1903
	4. Kędra Leonard Albin kl.	1904
	5. Szuro Eustachy Witalis kl.	1907
146. Jaśliska, diec. przemyska	Puchalik Eustachy Feliks kl.	1855
147. Jedlicze, diec. przemyska	Bazan Stanisław Teofil kl.	1910

Miejsce pochodzenia	Kandydat	Rok przyj. do zak.
148. Jeleśnia k. Żywca	Wrzeszcz Marcin kl.	1920
149. Kaowin, Spisz	1. Szewczyk Jan Remigiusz kl.	1836
	2. Jendraszik Andrzej Rajmund kl.	1836
150. Kaczanówka, Lwowskie	1. Barys Franciszek Cyprian br.	1902
	2. Barys Michał br.	1907
	3. Łacik Michał br.	1907
151. Kaczkowo, archid. gnieźn.	Kończal Edmund Rafał kl.	1924
152. Kalinów, diec. przemyska	Ruppenthal Jakub Remigiusz kl.	1908
153. Kalisz	1. Kaczmarek Franciszek Walerian br.	1920
	2. Pawlak Marian Tymoteusz br.	1922
	3. Pytliński Adam br.	1923
	4. Sikorski Władysław Ludwik kl.	1925
	5. Dobrowolski Czesław Sylwester br.	1926
154. Kalwaria Paclawska	1. Zadzielski Władysław Filip br.	1889
	2. Rudawski Kazimierz Bonifacy br.	1909
	3. Kamiński Tadeusz Marek br.	1913
155. Kalwaria Zebrzydowska	Słotwiński Ignacy br.	1845
156. Kamionka Strumiłowa	1. Berbeka Karol Teofil kl.	1901
	2. Lubieniuk Bronisław Zdzisław kl.	1919
157. Kańczuga	1. Szymczakiewicz Jan Apoloniusz kl.	1851
	2. Krupiński Fabian Placyd kl.	1855
158. Karolin k. Grodna	Dzitko Edward Atanazy kl.	1926
159. Karsy, Poznańskie	Jaś Józef br.	1920
160. Kasinowo k. Szamotuł	? kl.	1926
161. Kaszów k. Liszek	Suchan Jakub Edward br.	1889
162. Kąkolówka, diec. przemyska	Sobkowicz Seweryn Protazy br.	1919
163. Kęty	Włodyga Ignacy Stanisław kl.	1842
164. Kielce	Dudziński Tomasz Augustyn kl.	1840
165. (?), Kieleckie	Rogoża Władysław kl.	1919
166. Kłęczany, diec. przemyska	1. Pyznar Józef Franciszek kl.	1884
	2. Pyznar Franciszek Sylwester kl.	1908
167. Kłęczany diec. tarnowska	Garczyński Roman Placyd kl.	1906
168. Klimkówka, diec. przemyska	Pelczar Michał Paweł kl.	1888
169. Kobyłany, diec. przemyska	Wierdak Ignacy Jerzy kl.	1915
170. Kobylin Łatki	Garbowski Józef br.	1923
171. Kościółki, par. Błaszki	Raciborski Józef Dominik kl.	1897
172. Kojdany k. Mińska	Sudnik Józef br.	1921
173. Kokanin k. Kalisza	1. Wróblewski Franciszek Martynian br.	1924

Miejsce pochodzenia	Kandydat	Rok przyj. do zak.
	2. Łyszczynski Stanisław Kosma br.	1924
	3. Bartosik Ludwik Pius kl.	1926
174. Kolbuszowa	Stapor Aleksander Damazy kl.	1877
175. Kolonia Oryszew k. Sochacz.	Milczarek Teofil br.	1926
176. Komarno	1. Siemaszkiewicz Jan Kazimierz kl.	1884
	2. Bijak Franciszek kl.	1910
	3. Jankowski Marcin Paschalis br.	1916
177. Kombornia	1. Kasprzyk Piotr Zachariasz kl.	1923
	2. Świątek Henryk Filip kl.	1925
178. Konarskie, Poznańskie,	Zandecki Andrzej Dydak br.	1884
179. Koniemłoty, diec. Kaliska	Piotrowski Feliks br.	1894
180. Konin	Lipiński Stanisław br.	1921
181. Korczyna, diec. przemyska	1. Kordysz Józef Teodor kl.	1844
	2. Wilusz Jan Tomasz kl.	1907
	3. Póchlópek Jan Efrek kl.	1924
	4. Szmyd Franciszek Otto kl.	1924
182. Kosina, diec. przemyska	1. Pelc Ignacy Euzebiusz kl.	1890
	2. Kordas Szymon Józef kl.	1899
	3. Pelc Józef Wenanty kl.	1921
	4. Pelc Jakub Wiesław kl.	1923
183. Kosmowo, k. Przasnysza	Kępa Józef br.	1925
184. Kostera k. Stopnicy	Panek Stanisław br.	1919
185. Kościelna Wieś k. Kalisza	Rupiczak Jan Otto br.	1922
186. Kozielniki k. Lwowa	Zarzyczyny Franciszek Gwido br.	1924
187. Kraków	1. Szymczykiewicz Walenty Franc. kl.	1857
	2. Tomczykowski Kazimierz Zygmunt kl.	1881
	3. Majda Franciszek br.	1900
	4. Piechota Aleksander Wincenty Urban kl.	1920
	5. Chodacki Jan Edward Jaremi kl.	1921
	6. Kałmiński Władysław Zdzisław kl.	1921
188. Krasne diec. przemyska	1. Pomianek Leon Laurenty kl.	1900
	2. Ziemiński Zygmunt Krescenty br.	1921
189. Krauszów k. Ludźmierza	Turza Józef Eleazar kl.	1837
190. Krems k. Wiednia	Bedronek Karol Damazy br.	1889
191. Krosno	1. Sadowski Adolf Władysław Cyryl br.	1897
	2. Zajdel Karol Stanisław Jerzy kl.	1909
	3. Guzik Zdzisław Jan Ludwik kl.	1920

Miejsce pochodzenia	Kandydat	Rok przyj. do zak.
	4. Guzik Eugeniusz Stefan Anatol br.	1924
192. Krościenko Niżne, diec. przemyska	1. Prejzner Stanisław Konrad br.	1895
	2. Gościński Ludwik Rajner kl.	1909
	3. Widziszewski Antoni Błażej kl.	1926
193. Królik, k. Rymanowa	Turkiewicz Józef Kalasanty br.	1872
194. Kruszwica	Szwarc Antoni ks.	1908
195. Kryłów	Dziumaga Feliks br.	1922
196. Krzcięcice k. Sędziszowa Kieleckie	Wojśław Wiktor Sylwester br.	1926
197. Krzepice k. Piotrkowa	Satory Franciszek Jan Kanty br.	1921
198. Krzeszów k. Żywca	Sekuła Franciszek Józef br.	1922
199. Krzywca diec. przemyska	Grobicki Mikołaj br.	1850
200. Krzywe, diec. tarnowska	Bok Błażej Józefat kl.	1892
201. Krzywe, diec. lwowska	Cipora Franciszek br.	1921
202. Krzywie k. Zgierza	Bratkowski Franciszek Wiktor Damian br.	1925
203. Krzyżownicy k. Poznania	Kowalski Marian Remigiusz br.	1926
204. Książ Mały, Kieleckie	Wawro Julian br.	1919
205. Książ Wielki, Kieleckie	Wisła Stefan br.	1917
206. Książnice k. Bochni	Szot Jan Adam kl.	1911
207. Książno k. Wrześni	Grygier Stanisław Wacław Melchior br.	1925
208. Kuchary	Janusz Ignacy Atanazy br.	1921
209. Kuczowola, diec. włocławska	Majas Józef Sykstus kl.	1919
210. Kukielki, Białostockie	Ładziński Stanisław br.	1926
211. Kukizów k. Lwowa	Krajewski J. br.	1899
212. Kuźnica k. Grodna	Hołownia Władysław Bernard kl.	1921
213. Lechowicze, diec. wileńska	Jaśkiewicz Jan Witalis kl.	1919
214. Laliny k. Warszawy	Nużyński Stanisław br.	1922
215. Lednica Górna k. Wieliczki	Nazim Józef Włodzimierz kl.	1922
216. Leśnian, Pomorze	Kreja Jan Bogustaw br.	1920
217. Leśniów k. Złoczowa	Pasierb Jan Adrian kl.	1896
218. Lewoszów, Kieleckie	Kołodziejczyk Ludwik Gracjan kl.	1926
219. Leżajsk	Detz Kasjan Franciszek kl.	1827
220. Liczkowce, archid. lwowska	Jarema Piotr br.	1920
221. Ligota k. Krotoszyna	Szostak Władysław Hipolit br.	1924
222. Lipna, diec. przemyska	Sułkowski Michał Cyprian kl.	1827
223. Lisków, Kaliskie	Trzebiński Józef Julian br.	1923
224. Lubaczów	Fruziński Jan Antoni kl.	1850
225. Lubenia k. Rawy	Szczepański Alojzy br.	1924
226. Lubowla, Spisz	Pawłowski Adam Franciszek kl.	1832
227. Luborzyca, Kieleckie	Wójcik Antoni Bolesław Marian kl.	1924
228. Lwów	1. Siarkiewicz Marcin Marian kl.	1824

Miejsce pochodzenia	Kandydat	Rok przyj. do zak.
	2. Wolański Grzegorz Serafin br.	1824
	3. Wasilewski Wojciech Benedykt br.	1829
	4. Lewicki Jan br.	1839
	5. Żerdziński Józef Roman kl.	1846
	6. Wysłobodzki Klaudiusz kl.	1851
	7. Siwek Wincenty Sylwester kl.	1852
	8. Tech Augustyn Franciszek kl.	1856
	9. Rawski Ignacy Pacyfik br.	1857
	10. Kłanysz Antoni Alojzy br.	1859
	11. Domrazek Romuald Egidiusz kl.	1886
	12. Masłowski Paweł Hipolit br.	1888
	13. Jaźwiecki Szczepan Bronisław kl.	1893
	14. Skoczyłaś Wacław Rafał br.	1899
	15. Ostrowski Jan Filip kl.	1900
	16. Jarolim Franciszek Samuel kl.	1905
	17. Dulik Józef Edmund kl.	1906
	18. Guz Józef Innocenty kl.	1908
	19. Rozumkiewicz Stanisław Cyprian kl.	1908
	20. König Bolesław Ludwik kl.	1909
	21. Mayer Stanisław Eugeniusz kl.	1910
	22. Bojarski Dydak br.	1916
	23. Leszczyński Stanisław Stefan Konrad br.	1917
	24. Dissel Ludwik br.	1918
	25. Schönfeld Józef br.	1919
	26. Stronner Alfred Tomasz Edward kl.	1919
	27. Górecki Antoni Krzysztof kl.	1919
	28. Kociaba Adam Ignacy kl.	1919
	29. Wojciechowski Marcin Stanisław br.	1919
	30. Dawidowicz Konstanty Anatol kl.	1921
	31. Klimczak Michał Eugeniusz Dionizy kl.	1923
	32. Hajdes Jan br.	1924
229. Łętownia, diec. przemyska	Puchalski Wojciech Wiktor br.	1850
230. Łęzany, diec. przemyska	Rachwał Wawrzyniec Pius kl.	1910
231. Łódź	1. Kolbe Józef Alfons kl.	1915
	2. Czaja Jan br.	1919
	3. Sikorski Feliks Metody kl.	1921
	4. Raczyński Jerzy kl.	1922
	5. Żuchowski Walerian Eleazar br.	1926

Miejsce pochodzenia	Kandydat	Rok przyj. do zak.
232. Łukaszewo, Poznańskie	Przybył Józef Mateusz br.	1924
233. Łukawica, Wileńszczyzna	Wojtukiewicz Konstanty br.	1920
234. Maków, Krakowskie	Barcik Władysław br.	1903
235. Majdan, diec. przemyska	Cudzidło Mikołaj Wincenty kl.	1900
236. Majdan Borowski k. Krasnego Stawu	Warchoń Karol kl.	1924
237. Malcanów, Lubelskie	Marczewski Jan Manswet br.	1926
238. Malczyce, Lwowskie	Kuszczykiewicz Benedykt Zygmunt kl.	1865
239. Malinówka	Pelc Józef Jakub kl.	1921
240. Małachowicze k. Grodna	Minkiewicz Antoni kl.	1921
241. Małe Soleczniki, Wileńszczyzna	Zniszczyński Kazimierz br.	1920
242. Manajów k. Złoczewa	Bem Teodor Bolesław Gabriel kl.	1894
243. Maniusin k. Konina	Kulczewski Fr. br.	1923
244. Mariampol k. Suwałk	1. Sadłowski Adam br. 2. Sienicki Władysław kl.	1921 1922
245. Markowa, diec. przemyska	Inglot Antoni Gwido kl.	1924
246. Masklowice Górne k. Cieszyna	Szelong Dominik Adolf br.	1921
247. Mathiasfalva, Węgry	Doboss Józef Kalikst kl.	1932
248. Mattern k. Allenstein	Duliszewski Jan Zbigniew kl.	1921
249. Miechowice Małe, diec. tarnowska	Sara Feliks Jacek br.	1910
250. Miechów	Olkuśnik Wacław Ksawery kl.	1921
251. Miejsce Piastowe	1. Rajss Leon Samuel kl. 2. Turek Stanisław Wiktor kl. 3. Płatek Jan Sykstus kl. 4. Węgrzyn Jan Eugeniusz kl.	1869 1908 1923 1923
252. Mielec	1. Wanatowicz Ludwik Stefan Jacek kl. 2. Wanatowicz Zeno Piotr kl.	1912 1925
253. Mierogoniewice k. Inowrocławia	Hołtyn Kazimierz br.	1922
254. Międzybrodzie k. Żywca	Bułka Zeno Paweł br.	1898
255. Międzyrzecze, Królestwo P.	Sikorski Paweł Wojciech br.	1923
256. Miłatyn Nowy k. Złoczowa	Hryniewicz Paweł br.	1923
257. Milewskie, Białostockie	Gryszko Kazimierz Mateusz br.	1924
258. Miłosna k. Kalisza	Kwitkowski Piotr Henryk br.	1921
259. Miory, diec. wileńska	Onoszko Władysław Konstanty kl.	1926
260. Mokrotyn k. Żółkwi	Jarzke Jan Benwenuty br.	1926
261. Mokrsko k. Wielunia	Czyż Bolesław br.	1923
262. Mostki k. Ulanowa	Jeż Jan Tadeusz br.	1889
263. Mosty Wielkie k. Żółkwi	Łukacz Stanisław br.	1925
264. Mościska	Srebrestowicz W. br.	1922
265. Mrzygłód, diec. przemyska	Dąbrowski Piotr Adam kl.	1906

Miejsce pochodzenia	Kandydat	Rok przyj. do zak.
266. Mużyłów k. Podhajec	Mazurkiewicz Józef br.	1926
267. Myczkowce, diec. przemyska	Tobolewski Stanisław br.	1919
268. Mymoń k. Beska	Szałankiewicz Stanisław Nikodem kl.	1926
269. Myślenice	1. Pawlik Franciszek Edmund kl.	1847
	2. Gorączka Stanisław kl.	1903
270. Nawaria, diec. lwowska	Pawłowski Marian Dominik kl.	1924
271. Newburyport, Mass USA	Stróż Adolf Bazyli kl.	1926
272. Nielisz k. Zamościa	Siemko Jakub br.	1920
273. Niemirów, diec. kamieniecka	Bartoszewicki Antoni kl.	1920
274. Nierosno, Białostockie	Kozioł Wacław Izydor kl.	1925
275. Nierośnia, Białostockie	Klimuszko Czesław Andrzej kl.	1925
276. Nieszawa	1. Piotrowski Antoni br.	1919
	2. Kubacki Wacław Apolinary Zdz. kl.	1923
	3. Marcinkowski Bronisław Walenty br.	1925
	4. Strzelewicz Dionizy Tytus kl.	1926
277. Niżborg Nowy, archid. lwow.	Pelc Michał br.	1900
278. Nowa Wieś k. Krakowa	Klita Andrzej Roch br.	1894
279. Nowa Wilejka	Popławski Karol br.	1923
280. Nowosielce, diec. przemyska	1. Cużytek Jan kl.	1894
	2. Domka Gerard Stanisław kl.	1915
281. Nowosielce, par. Żarszyn	Michalski Wawrzyniec Roman kl.	1900
282. Nowosiółki k. Kalwarii P.	Misiński Józef Aleksander br.	1891
283. Nowy Sącz	1. Gniodek Jan kl.	1904
	2. Wolak Józef Ryszard kl.	1840
284. Nowy Targ	Antańkiewicz Benigny Walenty kl.	1840
285. Nozdrzec, diec. przemyska	Sochacki Józef Jacek kl.	1907
286. Obrotów k. Złoczowa	Linart Mikołaj Henryk br.	1899
287. Obydów k. Kamionki Strum.	Katarzyniec Józef Wenanty kl.	1908
288. Ochotnica k. Krościenka	Chryczyk Jakub Wojciech kl.	1836
289. Odolanów, Poznańskie	Steinke Leon Bruno kl.	1922
290. Odrowąż k. N. Targu	Skupień Jan Konstancy kl.	1921
291. Odrzywków	1. Haczela Jan Peregryn kl.	1885
	2. Nózka Franciszek Witalis kl.	1909
	3. Folta Józef Marcin kl.	1909
	4. Łach Piotr kl.	1910
	5. Blicharczyk Franciszek Wit br.	1922
292. Oleszyce	Horeczy Stanisław kl.	1907
293. Oleśnica k. Stopnicy	Ambroży Szymon Fabian br.	1918

Miejsce pochodzenia	Kandydat	Rok przyj. do zak.
294. Olszówka k. Mszany Dolnej	Fudała Paweł Wacław kl.	1853
295. Olsztyn, diec. kielecka	Matysiak Franciszek Damian br.	1922
296. Olpiny, diec. tarnowska	Kluz Józef Gabriel kl.	1894
297. Opoczno	Hadryś Wiktor br.	1921
298. Opriszony k. Seretu	Gazda Władysław Seweryn kl.	1904
299. Orłó, Białostockie	Mikołajczyk Piotr kl.	1923
300. Orłowicze	Szumicki Michał Krystyn br.	1920
301. Orzechowce, diec. przemyska	Wolanin Stanisław Lucjusz kl.	1900
302. Ostschnagern, Prusy Wsch.	Prapulinat Adam Metody ks.	1887
303. Ostoja k. Łowicza	Michalski Józef Tobiasz kl.	1923
304. Ostrosko, diec. wrocławska	Zbyszewski Wincenty Cyprian br.	1920
305. Ostrów, diec. przemyska	Sebastyanka Wawrzyniec Bonifacy br.	1920
306. Ostrów, Łomżyńskie	Lach Bolesław kl.	1924
307. Ozorków	1. Lifak Henryk br. 2. Chwiatkowski Andrzej br.	1919 1919
308. Pakosław, Poznańskie	Sobkowiak Antoni Marcin br.	1923
309. Palikówka, diec. przemyska	Wawrzekiewicz Michał Stefan kl.	1885
310. Pawłów, Poznańskie	Lorant Antoni br.	1921
311. Pawłów, Lubelskie	Termer Aleksander Bogdan kl.	1922
312. Petersburg	Hołownia Henryk Adolf kl.	1921
313. Piechowice, diec. Budziejow.	Habart Konrad br.	1885
314. Pielnice k. Dobromila	Reiter Franciszek Mikołaj br.	1926
315. Pieniążkowice k. Cz. Dunajca	Łaś Stefan Szymon kl.	1883
316. Pikiszki k. Lidy	Lebiecki Franciszek Alojzy kl.	1926
317. Płotycze, diec. lwowska	Czeżowski Jan Kazimierz Hugolin kl.	1884
318. Płowce, diec. przemyska	Kobiela Piotr Tomasz kl.	1905
319. Pobiedziska	Niedbalski Seweryn Erazm kl.	1892
320. Podoborze k. Radomyśla	Lenart Antoni Bronisław br.	1902
321. Podbuż k. Sambora	Lesiewicz Zygmunt Hilary kl.	1882
322. Podegrodzie k. N. Sącza	Turek Jan br.	1926
323. Podgórze — Kraków	1. Szuro Eustachy kl. 2. Smólski Piotr Konrad br. 3. Porębski Edward Jakub Alojzy kl.	1907 1859 1926
324. Podhorce k. Złoczowa	4. Kowalski Zdzisław Stanisław kl.	1926
325. Podoliniec, Spisz	Filipowski Piotr Michał kl.	1839
326. Podwilk, Orawa	Klimek Jan Mikołaj kl. 1. Ferentsak Paweł Wawrzyniec kl. 2. Kowalik Antoni Piotr kl.	1836 1836 1836

Miejsce pochodzenia	Kandydat	Rok przyj. do zak.
327. Pogorzany k. Szczyrzyca	1. Matejkiewicz Jan Kamil kl. 2. Orzechowski Andrzej Makary br.	1876 1898
328. Pohanica k. Sokołowa Białostockie	1. Możejko Józef Hipolit br. 2. Chociej Aleksander Makary br.	1919 1922
329. Polanka k. Krosna	? kl.	1910
330. Popiele k. Drohobycza	Turus Jan Aleksy br.	1856
331. Popowo Biskupie, Pomorze	Topoliński Jan Wojciech kl.	1903
332. Poręba k. Myślenic	Górka Teodor Fryderyk kl.	1926
333. Porzecze k. Grodna	Hołownia Adam br.	1925
334. Posada k. Zaraszyna	Duda Edward Eustachy kl.	1912
335. Posada Dolna k. Rymanowa	Woźczański Paweł Tadeusz kl.	1900
336. Posada Górna k. Rymanow	Krukar Stanisław Łukasz kl.	1909
337. Posada Jaćmierska, d. przem.	Górka Paweł Walerian br.	1901
338. Posada Rymanowska	Lorenc Jan Mikołaj br.	1925
339. Potok Wielki, Kieleckie	Łatowski Andrzej Lucjan br.	1920
340. Poznań	1. Liberski Stanisław Otto br. 2. Dajerling Florian br. 3. Skorliński Antoni br.	1911 1921 1923
341. Prokopowicze k. Indury	Orłowski Józef Atanazy br.	1919
342. Proszowice, k. Miechowa	Burgiel Władysław Karol kl.	1922
343. Pruszków k. Kalisza	Błaszczyk Jan Nikodem br.	1926
344. Przemyśl	1. Gracowski Tomasz Paweł kl. 2. Spolski Józef kl. 3. Fabiański Zygmunt Władysław kl. 4. Kostrzewa Józef Leon kl. 5. Demblowski Kazimierz Wawrzyniec kl. 6. Semen Stanisław Dawid kl. 7. Huk Edward br. 8. Piątkowski Kazimierz kl. 9. Ostrowski Kazimierz Witold kl. 10. Rajmański Aleksander Roman Cyryl kl. 11. Malinowski Tadeusz Benedykt kl. 12. Bukowy Władysław Gabriel kl.	1830 1870 1872 1874 1885 1892 1921 1921 1923 1925 1926 1926
345. Przeworsk	1. Koncowicz Jakub Stefan kl. 2. Krogulecki Antoni Wojciech br.	1832 1846
346. Przewrotne, diec. przemyska	Dziubek Piotr Gabriel br.	1908

Miejsce pochodzenia	Kandydat	Rok przyj. do zak.
347. Przychodzko, diec. wileńska	Starosiek Stanisław Wit br.	1919
348. Purzyce, diec. plocka	Purzycki Stanisław Jan Kanty br.	1919
349. Putiatycze, diec. przemyska	Kwiatkowski Jakub br.	1908
350. Pызdry	Olejniczak Stanisław br.	1921
351. Raba Wyżna	Augustyn Wiktor Aureli kl.	1926
352. Radcze, Siedleckie	Lisiecki Stefan br.	1921
353. Radom	Malinowski Stanisław br.	1923
354. Radomsko	Wawrzyńczyk Kazimierz Konrad kl.	1923
355. Radymno	1. Danyko Stefan br. 2. Jaremko Kazimierz Honorat br.	1899 1922
356. Radziechowy k. Żywca	Junaszek Józef Herman br.	1924
357. Radzienice Podolskie	Grzybiński Jan Marian ks.	1858
358. Radzyn k. Leszna	Każmierczak Stefan Erazm br.	1922
359. Rataje, Kieleckie	Sciug Franciszek Tomasz br.	1906
360. Ratułów k. Cz. Dunajca	Wyrostek Jan Pózeł Paschalis kl.	1913
361. Rawa Ruska	Salitra Wojciech Piotr Celestyn br.	1890
362. Regulice, Krakowskie	Kapcia Antoni Albin kl.	1923
363. Ręczno, diec. przemyska	Sobos Władysław kl.	1923
364. Rogi, diec. przemyska	1. Bogaczyk Piotr Feliks kl. 2. Uliasz Józef Norbert kl.	1887 1915
365. Rogóżno, k. Żydaczowa	Filip Ignacy Teodor kl.	1926
366. Rohatyń	Szarogrodzki Adam Michał kl.	1826
367. Ropczycka Góra	Marciniec Antoni Rajmund kl.	1903
368. Ruchocin, Poznańskie	Bombrys Stanisław Benwenuty br.	1913
369. Rudniki k. Radomska	Witkowski Paweł br.	1925
370. ? Rumunia	Neuman Piotr kl.	1883
371. Rusocice k. Krakowa	Paszczka Gaspar Justyn kl.	1900
372. Ryczów k. Wadowic	Zahaczewski Hipolit Dionizy kl.	1839
373. Rygllice k. Tuchowa	1. Kupisz Stanisław Marcin kl. 2. Bojan Franciszek Michał br.	1907 1888
374. Ryki k. Garwolina	Jeziernski Marian kl.	1924
375. Rymanów	1. Filar Jan Wincenty kl. 2. Topolski Stanisław Patrycy kl. 3. Zmarz Antoni Wojciech kl.	1850 1894 1923
376. Rzepiennik Strzyżowski	Pawłowski Stefan kl.	1902
377. Rzeszów	1. Czerwiński Paweł Marcin kl. 2. Ptaszek Franciszek Alfons kl. 3. Jędrzejowski Karol Anzelm kl. 4. Łukaszkiwicz Julian Marcei kl. 5. Jaroń Franciszek Teodor kl. 6. Oleszko Jan br.	1842 1866 1869 1874 1874 1902
378. Saczyn k. Kalisza	Dolny Adam Krystyn kl.	1921
379. Sambor	1. Weyss Józef Leon kl.	1822

Miejsce pochodzenia	Kandydat	Rok przyj. do zak.
380. Sanok	2. Krzyżanowski Adam Edward Kajetan kl.	1908
	1. Kellar Michał Czesław kl.	1892
	2. Bogaczewicz Franciszek Faustyn kl.	1921
381. Sarbinowo, Poznańskie	3. Gacek Stanisław Jan Kanty kl.	1925
382. Satanów	Głowacz Stanisław Marian br.	1922
383. Seret, Bukowina	Bapkin Ignacy L. kl.	1899
384. Sędziszów diec. przemyska	Justwan Ferdynand Błażej kl.	1904
385. Sidzina k. Skawiny	Szczyrek Ludwik Józef kl.	1878
386. Siebenbürger Hermanstadt	Małysa Stanisław br.	1918
387. Siedliska, diec. przemyska	Markl Franciszek Euzebiusz kl.	1858
388. Siedliska, diec. tarnowska	Zawadzki Józef Jakub br.	1899
389. Siekówko, Poznańskie	Baran Paweł Damazy br.	1901
390. Sielc k. Łomży	Bągorski Szczepan Laurenty br.	1895
391. Sielec, diec. przemyska	Piasecki Franciszek Kasper br.	1924
392. Siennów k. Łańcuta	Matkowski Szymon Benedykt kl.	1843
393. Sierciowa k. Krakowa	Pikuła Józef br.	1923
394. Skawinki k. Lanckorony	Żądło Wojciech Andrzej kl.	1837
395. Skotniki k. Zgierza	Wyka Augustyn Józef kl.	1837
	1. Leduchowski Władysław Hadrian kl.	1919
	2. Przechodzień Jan Apoloniusz br.	1919
396. Skwarzawa k. Żółkwi	Wierzbicki Grzegorz br.	1902
397. Smardzewice, Mazowsze	Przyborowski Stanisław br.	1923
398. Smolarnia k. Wielunia	Wojcieszak Antoni Metody br.	1926
399. Sokal	Tomczak Stanisław Tomasz br.	1895
400. Sokolniki, Kieleckie	Madej Piotr Serafin br.	1924
401. Sołomno k. Płaskirowa, Rosja	Horoszkiewicz Ryszard Tymoteusz kl.	1926
402. Spas k. Sambora	Tworkiewicz Tomasz Antoni kl.	1837
403. Stadnia (lub Janówka) k. Buczacza	Katz Stefan br.	1906
404. Stanisławów	1. Fübich Gabriel br.	1885
	2. Kądziołka Franciszek Baltazar br.	1925
	3. Jelasiewicz Marian Ksawery br.	1926
405. Stara Sól, diec. przemyska	1. Sowiak Kazimierz Dionizy kl.	1887
	2. Sowiak Władysław Roger br.	1909
	3. Wysocki Józef Stanisław kl.	1911
406. Stara Wieś, diec. przemyska	1. Kwiatkowski Wojciech kl.	1919
	2. Jagielski Józef Seweryn kl.	1919
	3. Szuba Jan Nazariusz kl.	1923
407. Stara Wieś, diec. tarnowska	Kądziołka Franciszek Barnaba br.	1920
408. Stare Bystre, k. N. Targu	Parzątko Bartłomiej January kl.	1837
409. Stare Miasto k. Konina	Szuberski Czesław Walerian br.	1921

Miejsce pochodzenia	Kandydat	Rok przyj. do zak.
410. Stary Sącz	1. Szeligiewicz Jan Michał kl. 2. Gliński Franciszek Remigiusz kl. 3. Łaś Marian Józef Franc. Salezy kl.	1843 1854 1920
411. Stinava k. Ołomuńca	4. Kołaczkowski Stanisław Marcin kl.	1905
412. Stobiecko Miejskie k. Radomska	5. Kaliciński Józef Alojzy Jakub kl.	1905
413. Strachocina, diec. przemyska	Langer Franciszek br.	1888
414. Strupin k. Chełma	Wolski Jan Bolesław kl.	1926
415. Stryj	1. Radwański Paweł Sebastian kl.	1890
416. Strzelbice Małe k. Radomska	2. Radwański Grzegorz kl.	1895
417. Strzeszyn, diec. tarnowska	Nowakowski Bronisław br.	1925
418. Strzyżów, diec. tarnowska	Kosiba Zygmunt Józef Albin br.	1919
419. Subkowy k. Tczewa	Cieciora Tadeusz Bogumił kl.	1922
420. Suchodół k. Krosna	Kalisz Jan Bernard kl.	1892
421. Sułoszowa k. Olkusza	Bednarz Dominik kl.	1916
422. Surowe k. Ostrołęki	Paszek Jan Damian br.	1922
423. Susiec (?), Wrocławskie	1. Nowak Jan Hilarion kl.	1832
424. Synowódzko Wyzne k. Stryja	2. Kustron Stanisław Edward kl.	1906
425. Szanbia, Krakowskie	3. Gościński Stanisław Marcin br.	1925
426. Szamotuły, Poznańskie	1. Swierkot Stanisław Pius br.	1918
427. Szebnie k. Jasła	2. Swierkot Franciszek br.	1922
428. Szyk k. Limanowy	Żebrowski Władysław Zeno br.	1925
429. Szymbark diec. tarnowska	Tabor Jan Konrad kl.	1897
430. Sniatyń	Podhorodecki Bonawentura kl.	1915
431. Świątniki Dolne, Krakowskie,	Owsiany Władysław br.	1923
432. Świątniki G., Krakowskie	Hytry Alfons Fidelis kl.	1926
433. Świeryż k. Łowicza	Dobosz Władysław Józef Atanazy br.	1926
434. Święcany diec. przemyska	Smoter Władysław Józef Bonifacy br.	1926
435. Święcia, diec. wrocławska	Cieślak Józef Roman kl.	1906
436. Święte k. Radymna	Drzewiecki Wojciech Florian kl.	1888
437. Tarnogóra, Lubelskie	Radwański Franciszek Felicjan br.	1866
438. Tarnopol	Błaszczyk Józef Ignacy kl. Makowski Franciszek Szymon br. Dąbrowski Jan br. Walicki Piotr Modest kl. Ładubec Michał br. Maślona Stanisław Bruno kl.	1925 1925 1898 1923 1859 1926
	1. Grätschel Józef Antoni br. 2. Wojtowicz Tomasz Franciszek	1859

Miejsce pochodzenia	Kandydat	Rok przyj. do zak.
	br.	1898
439. Tarnowiec, Poznańskie	Kłos Jan Ignacy br.	1888
440. Tarnowiec k. Tarnowa	Tyborowicz Piotr br.	1885
441. Tchórznica k. Sokołowa Podlaskiego	Nasiłowski Cz. br.	1926
442. Tenczynek, Krakowskie	Dura Wiktor br.	1923
443. Teodorówka k. Dukli	Rozenbaiger Kazimierz Samuel kl.	1915
444. Tłumacz, Lwowskie	Wyrostek Marian Radzyn kl.	1922
445. Toki Medyn k. Tarnopola	Dwornik Jakub Emanuel br.	1900
446. Tomaszów, Warszawskie	Kluszczyński Ludwik Gabriel br.	1889
447. Tomice k. Wadowic	1. Kruk Józef Jakub br. 2. Kruk Józef Iwo br.	1911 1913
448. Tondów Dolny k. Turka	Ziółkowski Józef Jan Ewangelista br.	1926
449. Toporek, Siedleckie	Piskorz Franciszek Eliasz br.	1921
450. Troki k. Mościsk	Kazubiński Józef Jan kl.	1856
451. Tropie, diec. tarnowska	Czech Dominik Jan Mateusz br.	1921
452. Trutowo, Bydgoskie	1. Wnuczyński Wincenty Pankracy br. 2. Wnuczyński Hieronim Dydak br.	1912 1921
453. Trzebień k. Kozienic	1. Praczyński Bolesław Hilary kl. 2. Stępień Ignacy br.	1919 1921
454. Trzeboś k. Rzeszowa	Woś Jan kl.	1905
455. Trześniów, diec. przemyska	1. Sieradzki Witalis kl. 2. Ziemiański Franciszek Edward kl.	1845 1894
	3. Czyż Michał br.	1899
	4. Czyż Franciszek Ksawery Hugolin kl.	1909
456. Tuligłowy, diec. przemyska	1. Wojtow Michał Filip kl. 2. Bajcar Jan Izidor br.	1909 1920
457. Tum k. Łęczycy	Skupiński Jan kl.	1923
458. Turza, diec. przemyska	Majcher Jan Serafin kl.	1882
459. Turza Wielka, arch. lwowska	Wiszniewski Hipolit kl.	1917
460. Tustanowice k. Drohobycza	Bosowski Leopold Paschalis kl.	1915
461. Tuszyn k. Piotrkowa	Jaśkiewicz Aleksander Franciszek kl.	1925
462. Tyczyn, diec. przemyska	Pogonowski Ignacy Czesław kl.	1869
463. Tymbark	Świerczyński Jan Ferdynand kl.	1886
464. Uście Dolne	Urbański Jan Franciszek Ksawery	1919
465. Wara k. Dubiecka	Szeruga Wojciech Tomasz br.	1907
466. Warszawa	1. Grodzicki Michał Walenty br. 2. Gaweł Stanisław Władysław Joachim br. 3. Osiej Józef Dobiesław kl. 4. Kaczmarek Piotr Gabriel kl.	1921 1923 1923 1924

Miejsce pochodzenia	Kandydat	Rok przyj. do zak.
	5. Jagiełło Władysław Stefan Daniel kl.	1926
	6. Pokrandt Stanisław Filip kl.	1926
	7. Szustak Zygmunt Felicjan kl.	1926
	8. Królski Stanisław Medard kl.	1926
467. Warzyce k. Jasła	Krychta Józef br.	1926
468. Wąwelnio, Bydgoskie	Kujawa Bronisław Piotr br.	1905
469. Werne, Niemcy	Andrzejewski Władysław kl.	1926
470. Wiązowna, Warszawskie	Koczorowski Idelfons Hilary kl.	1897
471. Widory k. Kalisza	Janicki Antoni br.	1924
472. Wieliczka	1. Bdinka Roman br.	1900
	2. Nazim Tadeusz Justyn kl.	1919
	3. Olesiński Ignacy Antoni Bolesław br.	1919
473. Wielka Wieś, Kieleckie	Spadło Hubert Alojzy br.	1926
474. Wielkie Oczy	1. Michalik Walenty br.	1904
	2. Michalik Antoni Benwenuty br.	1908
475. Wielmoża, Kieleckie	Gawęda Piotr Kryspin br.	1921
476. Wielowieś k. Mogilna	Mądrowski Franciszek br.	1922
477. Wierzbanowa k. Wieliczki	Skalski Andrzej br.	1923
478. Wierzchomino, k. Lęborka	Klapffke Julian Stanisław br.	1926
479. Wilno	1. Undrowicz Kazimierz Wincenty Ferreriusz br.	1897
	2. Rouba Jan Salwator kl.	1919
	3. Rukowicz Feliks Grzegorz kl.	1920
	4. Rutkowski Bolesław kl.	1921
480. Wilkomierz k. Kowna	Dagis Jan Seweryn br.	1926
481. Wincentów k. Łodzi	Balicki Tomasz Robert br.	1926
482. Winniki Łwowskie	Kardella Stanisław br.	1901
483. Wiśnicz Nowy	Kądziołka Leopold Walenty br.	1925
484. Włość Hernicka	Warejko Władysław Marcin br.	1924
485. Wodzin k. Żeromina	Niepsuj Michał br.	1920
486. Wojakowa, diec. tarnowska	Kosakowski Kazimierz Józef Lucjusz kl.	1918
487. Wojsław, diec. tarnowska	Osmoła Józef Atanazy kl.	1904
488. Wojtymel, archid. lwowska	Bodnareskul Myron Stefan ks.	1864
489. Wola, Kieleckie	Glinka Stanisław Aleksander kl.	1926
490. Wola Duchacka k. Krakowa	Siemiński Adam Gabriel br.	1916
491. Wola Lubomska k. Białej P.	Trębicki Antoni br.	1922
492. Wola Jasienicka, diec. przemyska	Krzysik Stanisław Bronisław kl.	1907
493. Wola Ksawerowska k. Radomska	Glegoła Stanisław kl.	1923
494. Wola Rudzka k. Opola Lubelskiego	Janowski Jan br.	1926

Miejsce pochodzenia	Kandydat	Rok przyj. do zak.
495. Wola Skrzydlińska, diec. tarnowska	Boruń Wincenty Franciszek kl.	1902
496. Wolica, par. Zawałów archid. lwowska	Kowalik Władysław Wojciech br.	1907
497. Wolica Polska k. Sambora	Florek Jan Leon br.	1926
498. Wonieść, Poznańskie	Noskiewicz Alojzy Marcin kl.	1925
499. Woszczance, diec. przem.	Mameczak Jan Maciej br.	1906
500. Wrocanka, diec. przem.	Wajda Alfred Ludwik Bronisław kl.	1902
501. Wysoka, Krakowskie	Figura Mikołaj Kalikst kl.	1886
502. Wzdów, diec. przemyska	Knurek Stanisław Andrzej kl.	1889
503. Zagajów	Modelski Jan br.	1919
504. Zagórz, diec. przemyska	Biega Franciszek Urban kl.	1907
505. Zagórz, diec. włocławska	Zatoński Stanisław Bruno kl.	1923
506. Zagórzany	Praszałowicz Eugeniusz Łukasz kl.	1845
507. Zagrobela k. Tarnopola	1. Teichman Justyn Szczepan br. 2. Wojtowicz Tomasz Franciszek br.	1898 1902
508. Zagrody, Kieleckie	Błachno Piotr Atanazy br.	1925
509. Zalesie, diec. przemyska	Przybylak Jan Rufin br.	1922
510. Założce, Lwowskie	Śmigielski Franciszek Henryk Bogumił kl.	1916
511. Zarszyn, diec. przemyska	1. Duda Jan Remigiusz kl. 2. Adamski Łukasz Cyprian kl. 3. Kurpiel Henryk kl. 4. Dębowski Ignacy Mieczysław kl. 5. Duda Jan Celestyn kl.	1874 1903 1905 1907 1926
512. Zarzeczce, diec. przemyska	1. Marek Grzegorz br. 2. Trzeciak Andrzej Salwator br. 3. Konopka Bartłomiej Hieronim br.	1911 1921 1909
513. Zarzyce, diec. przemyska	1. Świtalski Tomasz br. 2. Gałęcki Kazimierz Henryk kl. 3. Albus Erazm Ludwik kl.	1845 1856 1856
514. Zavidović, Jugosławia	Czajkowski Leopold kl.	1922
515. Zawada, Krakowskie	Braś Stanisław kl.	1926
516. Zawadka, diec. tarnowska	Pachowicz Marcin Ludwik kl.	1886
517. Zbaraż k. Tarnopola	Zychiewicz Ludwik Pius kl.	1842
518. Zdonia, diec. tarnowska	Nowak Józef Antoni br.	1926
519. Zduńska Wola	1. Kolbe Walerian Franciszek kl. 2. Kolbe Rajmund Maksymilian kl. 3. Mac Edward Erazm br.	1910 1910 1919
520. Zelków k. Krzeszowic	Burczycki Marian Stanisław Bonawentura kl.	1912
521. Zembrzyce k. Makowa	Porzycki Jan br.	1888

Miejsce pochodzenia	Kandydat	Rok przyj. do zak.
522. Zgierz	Marszałek Józef Atanazy br.	1915
523. Złoczów	1. Grużewski Zygmunt Dionizy kl.	1870
	2. Progarowicz Karol Gerwazy br.	1923
524. Zofiówka k. Białegostoku	Poliński Serafin Zeno br.	1925
525. Zubard k. Łodzi	Grabowski Alfred Honorat kl.	1924
526. Zabików	Okonowski Bronisław Teodor br.	1899
527. Zabiszki, diec. żmudzka	Kozłowski Mieczysław Jan Kanty kl.	1920
528. Żalin, diec. lubelska	Nieściorug Andrzej January br.	1921
529. Żanowiec, Pomorze	Nagel Jan Magnus br.	1926
530. Żelew k. Wejherowa	Paszki Antoni Wojciech br.	1925
531. Żołyńia, diec. przemyska	1. Mach Jan Władysław kl.	1842
	2. Łania Jakub kl.	1850
	3. Leja Franciszek Bonawentura kl.	1869
	4. Dziurzyński Klemens Zygmunt kl.	1874
	5. Gurak Stanisław kl.	1875
	6. Dziurzyński Marcelli Maciej kl.	1878
	7. Szczyrba Józef Bartłomiej kl.	1889
	8. Wawraszek Andrzej Anzelm kl.	1896
532. Żuki, Wileńskie	Andrzejewski Aleksander Gerwazy br.	1919
533. Żydatycze, archid. lwowska	Bar Michał kl.	1905
534. Żywaczów k. Horodenki	Juryszyn Michał Hieronim kl.	1826
535. Żywiec	Zychiewicz Jan Fidelis br.	1891
536. Miejsowość nieznaną	1. Duniecki Antoni Euzebiusz br.	1828
	2. Doleżał Jan Bonifacy kl.	1829
	3. Bechel Jan Wojciech kl.	1830
	4. Osadziński Paweł Józef kl.	1830
	5. Szew Andrzej Wincenty kl.	1830
	6. Tatarski Michał Dionizy br.	1830
	7. Śliziński Andrzej kl.	1832
	8. Stryjski Jan Melanisz kl.	1832
	9. Solski Mikołaj Józef kl.	1834
	10. Kluger Henryk kl.	1839
	11. Sanoyca Hipolit Franciszek kl.	1839
	12. Horniatschek Józef br.	1840
	13. Pałaszewski Jan kl.	1840
	14. Wojtyła Stefan Cezar br.	1842
	15. Wicherek Jan Placyd br.	1852
	16. Gawęlkiewicz Feliks Jan kl.	1852
	17. Kałuziński Piotr Stanisław br.	1855
	18. Żimny Ignacy Peregryn kl.	1859
	19. Łabuziński Kajetan kl.	1860
	20. Kubiak Jan Hadrian kl.	1861
	21. Skórka Roch br.	1866

Miejsce pochodzenia	Kandydat	Rok przyj. do zak.
536. Miejscowość nieznaną	22. Moskwa Józef br.	1867
	23. Pudełko Jakub br.	1868
	24. Banaś Antoni br.	1869
	25. Gazda Wojciech Euzebiusz br.	1869
	26. Klimek Kazimierz br.	1869
	27. Bylica Andrzej Sylwester kl.	1875
	28. Bogdaszewski Tomasz Kryspin br.	1876
	29. Nowakowski Walenty br.	1878
	30. Sadowski Franciszek Marian kl.	1878
	31. Duda Grzegorz br.	1880
	32. Łuksik Daniel br.	1880
	33. Mroczkowski Konrad br.	1880
	34. Żółkiewicz Michał br.	1880
	35. Massalski Marcin Antoni kl.	1880
	36. Maksymczuk Leopold Anioł kl.	1880
	37. Zgrych Józef Antoni kl.	1880
	38. Fakadej Józef Wiktor kl.	1881
	39. Kruczkowski Andrzej br.	1881
	40. Olszewski Antoni Jakub kl.	1883
	41. Stankiewicz Stanisław Kalikst kl.	1883
	42. Hubert Karol Erazm br.	1883
	43. Siebowicz Wojciech Michał kl.	1884
	44. Schenfeld Antoni Benno Jakub br.	1884
	45. Wolski Marek Bronisław br.	1884
	46. Zandecki Władysław br.	1884
	47. Żurowski Jan Wacław br.	1884
	48. Morczka Izidor J. br.	1886
	49. Kuś Grzegorz br.	1886
	50. Praisnar Jan Bronisław br.	1887
	51. Wnęk Korneli Fr. br.	1890
	52. Znamirowski Leon Konrad br.	1890
	53. Rysz Józef Symforian kl.	1891
	54. Kubala Mieczysław br.	1893
	55. Gaza Łukasz Lucjan br.	1901
	56. Żarow Jan br.	1901
	57. Marciniec Rajmund br.	1903
	58. Ochwalski Feliks kl.	1903
	59. Baliński Stanisław br.	1906
	60. Rojek Feliks br.	1911
	61. Wanat Wacław br.	1919
	62. Rachwalski Ludwik br.	1919
	63. Mroziński br.	1921

Miejsce pochodzenia	Kandydat	
536. Miejscowość nieznana	64. Borkowski Jan br.	1921
	65. Słobodzian Hieronim kl.	1921
	66. Wnuk Stefan kl.	1921
	67. Kowalczyk Zachariasz br.	1922
	68. Raciborski Bronisław br.	1922
	69. Jurkiewicz Antoni br.	1923
	70. Kalinowski Jan br.	1923
	71. Ziobro kl.	1923
	72. Mosiek br.	1924
	73. Cieciora Bogumił br.	1924
74. Sobkowiak Antoni br.	1925	

Zakonnicy z innych prowincji franciszkańskich, którzy przebywali przez jakiś czas w Prowincji św. Antoniego i bł. Jakuba Strepy:

Prowincja Miejsce pochodzenia	Zakonnik	Rok przybycia do prowincji św. Antoniego
Prowincja św. Antoniego w USA:	1. Cwikliński Kazimierz kl.	1898
	2. Witkowski Antoni kl.	1899
	3. Figlewski Alfons kl.	1899
537. Srebrna Góra, Poznańskie	4. Nowak Mateusz kl.	1902
538. Wągrowiec, Poznańskie	5. Szulc Walenty kl.	1902
	6. Cyman Wawrzyniec kl.	1904
	7. Bartoszewicz Eustachy kl.	1904
	8. Szymański Marcei kl.	1904
	9. Bliźniak Dionizy kl.	1924
	10. Derenda Walerian kl.	1924
	11. Ziemba Edward kl.	1924
	12. Żak Korneli kl.	1924
Prowincja Austriacka:		
539. Neunkirchen	1. Riegler Ryszard kl.	1906
	2. Reithmaier Rajner kl.	1910
Misja duńska:	Hoysholt Paweł kl.	1902
Prowincja padewska:		
540. Cherso	1. Rizzi Bernardino kl.	1907
541. Pola	2. Polonio Bonawentura kl.	1907
Prowincja rumuńska:		
	1. Bossoiu Laurentius kl.	1903
	2. Flores Bernardinus kl.	1903
	3. Mattas Franciscus kl.	1903
	4. Vaureta Antonius kl.	1903
	5. Ostrowski Philippus kl.	1903
Prowincja rzymska:		
542. Zgoń, Śląsk	Kurpas Franciszek Jan	1894

W zestawieniach powyższych znajduje się 541 różnych miejscowości położonych w Galicji, na pozostałych terenach Polski przedrozbiorowej, Rosji, Niemiec, Austrii, Danii, Rumunii, Węgier, Włoch i Jugosławii. Na Galicję wypada ok. 304 miejscowości, 163 na ziemie zaboru rosyjskiego, 48 na ziemie zaboru pruskiego, 9 na Węgry, Słowację, Orawę i Spisz, 17 na inne kraje. Uderza stosunkowo duża liczba miejscowości znajdujących się w zaborze rosyjskim. Podobnie jak w wypadku ziem zaboru pruskiego, powołania z tych terenów rekrutują się w olbrzymiej większości po roku 1918.

Z wymienionymi miejscowościami wiążą się 774 nazwiska. Na 865 przyjętych w badanym stuleciu nie znamy miejsca pochodzenia 91 z nich. Przeciętnie z jednej miejscowości wypadaloby 1,4 kandydata — były bowiem miejscowości, które dały zakonowi większą liczbę powołań. Zwróćmy na nie obecnie uwagę.

Tabela 23
Miejscowości o większej niż 2 liczbie powołań (1822—1926)

Miejscowość	Liczba powołań	Daty ramowe napływu powołań
1. Lwów	32	1824—1924
2. Przemyśl	12	1830—1926
3. Kraków z Podgórzem	10	1857—1926
4. Haczów	9	1850—1909
5. Warszawa z Pragę	8	1921—1926
6. Żołynia	8	1842—1896
7. Grodno	6	1910—1921
8. Kalisz	6	1920—1926
9. Łódź	6	1915—1926
10. Rzeszów	6	1842—1902
11. Dobromil	5	1827—1925
12. Jasło	5	1844—1907
13. Kosina	5	1890—1923
14. Odrzykoń	5	1885—1922
15. Stary Sącz	5	1843—1905
16. Zarszyn	5	1874—1926
17. Brzeziny	4	1896—1926
18. Chłopy	4	1909—1910
19. Korczyna	4	1844—1924
20. Krosno	4	1847—1920
21. Miejsce Piastowe	4	1869—1923
22. Nieszawa	4	1919—1926
23. Trześniów	4	1845—1909
24. Wilno	4	1897—1921
25. Bażanówka	3	1882—1920
26. Bohorodczany	3	1881—1903
27. Cieszanów	3	1851—1917
28. Długie	3	1884—1905

Miejscowość	Liczba powołań	Daty ramowe napływu powołań
29. Dubiecko	3	1829—1840
30. Drohobycz	3	1853—1896
31. Godziesze	3	1919—1921
32. Hanaczów	3	1925—1926
33. Jasionów	3	1892—1911
34. Kaczanówka k. Lwowa	3	1902—1907
35. Kalwaria Paclawska	3	1889—1913
36. Kokanin k. Kalisza	3	1924—1926
37. Komarno	3	1884—1916
38. Krościenko Niżne	3	1895—1926
39. Poznań	3	1911—1923
40. Rymanów	3	1850—1923
41. Sanok	3	1892—1925
42. Stanisławów	3	1885—1926
43. Stara Sól	3	1887—1911
44. Stara Wieś	3	1919—1925
45. Suchodół	3	1832—1925
46. Wieliczka	3	1900—1919
47. Zarzecze	3	1909—1921
48. Zarzyce	3	1845—1856
49. Zduńska Wola	3	1910—1919

Tabela 24
Miejscowości o dwu powołaniach

Miejscowość	Data przyjęcia do zakonu
Diecezja przemyska	
1. Białobrzegi k. Krosna	1884, 1910
2. Blizne	1879, 1923
3. Buczały	1910, 1924
4. Dąbrówka	1914, 1916
5. Dynów	1870, 1876
6. Frysztak	1828, 1841
7. Głogów	1850, 1922
8. Głowienka	1909, 1924
9. Gorliczyna	1840, 1843
10. Kańczuga	1851, 1855
11. Kłęczany	1884, 1908
12. Kombornia	1923, 1925
13. Krasne	1900, 1921
14. Nowosielce	1894, 1915
15. Przeworsk	1832, 1846
16. Radymno	1899, 1922
17. Rogi	1887, 1915

Miejscowość	Data przyjęcia do zakonu
18. Sambor	1822, 1908
19. Strachocina	1890, 1895
20. Tuligłowy	1909, 1920
21. Wielkie Oczy	1904, 1908
Archidiecezja lwowska	
1. Białykamień	1902, 1905
2. Brzeżany	1907, 1926
3. Buczacz	1847, 1877
4. Czerniowce	1884, 1922
5. Kamionka Strumiłowa	1901, 1919
6. Tarnopol	1859, 1898
7. Zagrobela	1898, 1902
8. Złoczów	1870, 1923
Diecezje tarnowska i lwowska	
1. Długopole k. Czarnego Dunajca	1837, 1878
2. Dobranowice k. Krakowa	1920, 1924
3. Mielec	1912, 1925
4. Myślenice	1847, 1903
5. Nowy Sącz	1904, 1926
6. Pogorzany k. Szczyrzyca	1876, 1898
7. Ryglice	1888, 1907
8. Tomice k. Wadowic	1911, 1913
Spisz i Orawa	
1. Kacwin	1836, 1836
2. Podwilk	1836, 1836
Zabór rosyjski i pruski	
1. Chodecz diec. włocławska	1920, 1923
2. Mariampol k. Suwałk	1921, 1922
3. Ozorków	1919, 1919
4. Poganice k. Sokołowa Podlaskiego	1919, 1922
5. Skotniki k. Zgierza	1919, 1919
6. Sułoszowa, diec. kielecka	1918, 1922
7. Trutowo	1912, 1921
8. Trzebień k. Kozienic	1919, 1921

Z wymienionych 96 miejscowości pochodziło 334 kandydatów. Rozmieszczenie terytorialne tych powołań bardziej szczegółowo przedstawia następujące zestawienie:

Najwięcej zatem powołań dała w omawianych czasach franciszkanom diecezja przemyska. Sytuacja nie przedstawiała się wszakże jednolicie przez cały okres, dlatego omawiane sto lat dzielimy na trzy podokresy.

Pierwszy z nich obejmuje lata 1822—1850. Jest to czas słabego napływu powołań. Rekrutowały się one z Galicji, Spisza i Orawy. Wyjątkiem był franciszkanin przybyły z Królestwa Kongresowego. Jeśli chodzi

Tabela 25

Terytonium	Liczba miejscowości z których napłynęły powołania	Liczba kandydatów
Diecezja przemyska	96	164
Archidiecezja lwowska	15	66
Diecezje krakowska i tarnowska	12	38
Spisz i Orawa	2	4
Zabór rosyjski	16	57
Zabór pruski	2	5

o karność zakonną, to pamiętajmy, że był to czas józefinizmu, braku kontaktu z generałem zakonu, nieliczenia się z konstytucjami. Zakonnicy masowo angażowali się do pracy duszpasterskiej w parafiach, poza klasztorami.

Drugi okres stanowią lata 1851—1880. Jest to czas niewielkiego jeszcze przyrostu liczbowego Prowincji. Coraz częściej Prowincja nawiązuje kontakt z kurią generalną zakonu. Trudno rozstrzygnąć, czy wzrost liczby zakonników wynikał z troski o rozwój, czy też była to konieczność dyktowana ciągłymi brakami personalnymi w klasztorach. Powołania rekrutowały się w dalszym ciągu głównie z terenu Galicji. Ostatni okres przypada na lata 1881—1926. Jest to czas szybkiego wzrostu liczby powołań. Pojawiają się powołania z zaboru pruskiego (lata osiemdziesiąte XIX w.) i rosyjskiego (lata dziewięćdziesiąte XIX w.). Liczba powołań szczególnie wzrosła po odzyskaniu przez Polskę niepodległości.

Tabela 26

Rozmieszczenie terytorialne powołań w latach 1822—1850 ³⁶

Rok	L	P	T	Kr	Wg	Sp	O	Pr	KrP	W	R	A	N	Ra- zem
1822	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
1823	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1824	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	3
1825	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1826	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
1827	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
1828	1	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	5
1829	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4
1830	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	5
1831	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1832	—	2	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2	6

³⁶ Skróty użyte w Tabeli 26 i następnych oznaczają: A — Austria, Jg — Jugosławia, Kr — diecezja krakowska, KrP — Królestwo Polskie, L — diecezja lwowska, N — pochodzenie terytorialne nieznane, O — Orawa, P — diecezja przemyska, Pr — zabór pruski, R — Rosja, Rm — Rumunia, Sp — Spisz, T — diecezja tarnowska, USA Stany Zjednoczone Ameryki Płn, W — Wileńszczyzna, Wg — Węgry.

Rok	L	P	T	Kr	Wg	Sp	O	Pr	KrP	W	R	A	N	Ra- zem
1833	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1834	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
1835	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1836	—	—	1	—	1	3	2	—	—	—	—	—	—	7
1837	—	1	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
1838	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1839	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	5
1840	—	2	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	6
1841	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
1842	1	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	5
1843	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
1844	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
1845	—	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
1846	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
1847	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
1848	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1849	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1850	1	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7
Razem	12	32	14	2	4	3	2	—	1	—	—	—	14	84

Powołania do zakonu w pierwszej połowie XIX w. rekrutowały się zatem przede wszystkim z diecezji przemyskiej, tarnowskiej i lwowskiej. Na 70 kandydatów o znanym miejscu pochodzenia z tych trzech diecezji pochodziło w tym czasie 58, ale z tego więcej niż połowa, trzydziestu dwu, była z diecezji przemyskiej. Uderrza mała liczba powołań z diecezji krakowskiej. Prowincja nie miała tu ani jednego klasztoru. Klasztor krakowski należał w tym czasie jeszcze do Prowincji polskiej.

Tabela 27
Rozmieszczenie terytorialne powołań w latach 1851—1880

Rok	L	P	T	Kr	Wg	Sp	O	Pr	KrP	W	R	A	N	Ra- zem
1851	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
1852	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2	5
1853	1	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
1854	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
1855	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3
1856	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
1857	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
1858	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	2
1859	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	5
1860	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2
1861	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
1862	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
1863	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Rok	L	P	T	Kr	Wg	Sp	O	Pr	KrP	W	R	A	N	
1864	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
1865	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
1866	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3
1867	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3
1868	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
1869	—	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	8
1870	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
1871	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
1872	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
1873	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1874	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
1875	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2
1876	—	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	3
1877	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
1878	1	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	6
1879	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
1880	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	9
Razem	16	35	9	2	1	—	—	2	—	—	1	—	22	88

Również w tym okresie te same zatem diecezje, co i poprzednio, dawały franciszkanom najczęściej powołań. Na 66 kandydatów o znanym miejscu pochodzenia 60 było z diecezji przemyskiej, lwowskiej i tarnowskiej. Przeważa, podobnie jak poprzednio, napływ powołań z diecezji przemyskiej. Wzrosła liczba powołań z archidiecezji lwowskiej, zmalała natomiast z diecezji tarnowskiej.

Tabela 28
Rozmieszczenie terytorialne powołań 1881—1926

Rok	L	P	T	Kr	Wg	Sp	O	Pr	KrP	W	R	A	Rm	Jg	USA	N	Razem
1881	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	5
1882	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
1883	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	3	6
1884	2	7	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	5	16
1885	2	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7
1886	1	1	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	7
1887	1	4	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	7
1888	2	1	1	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	7
1889	—	5	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	7
1890	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	7
1891	—	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	4
1892	—	3	3	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	7
1893	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	4
1894	1	6	1	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	11
1895	1	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	4

Rok	L	P	T	Kr	Wg	Sp	O	Pr	KrP	W	R	A	Rm	Jg	USA	N	
1896	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	
1897	—	3	1	—	—	—	—	1	2	1	—	—	—	—	—	6	
1898	2	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	8	
1899	3	5	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	11	
1900	3	6	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	
1901	2	2	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	9	
1902	4	4	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	1	12	
1903	2	2	1	5	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	7	18	
1904	3	3	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2	11	
1905	3	4	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	11	
1906	2	7	2	1	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	1	15	
1907	6	7	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	18	
1908	5	6	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	14	
1909	1	14	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	
1910	1	11	1	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	16	
1911	—	3	1	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	1	8	
1912	1	2	2	1	—	—	—	—	1	—	1	—	1	—	—	9	
1913	—	2	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	5	
1914	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	
1915	1	5	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	8	
1916	2	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	
1917	3	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	5	
1918	1	—	2	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	6	
1919	7	9	2	2	—	—	—	1	21	6	—	—	—	—	2	50	
1920	1	4	2	3	—	—	—	2	8	5	2	—	—	—	—	27	
1921	2	6	1	3	—	—	—	4	24	1	2	1	—	—	4	48	
1922	3	4	—	2	—	—	—	6	16	—	—	—	—	1	2	34	
1923	4	9	2	4	—	—	—	3	27	1	—	—	—	—	4	54	
1924	3	6	2	2	—	—	—	2	15	—	—	1	—	—	6	37	
1925	5	7	2	2	—	—	—	5	20	—	—	—	—	—	1	42	
1926	9	9	6	5	—	—	—	4	29	3	1	3	—	—	1	70	
Ra- zem	94	189	47	47	2	—	—	43	180	17	6	8	3	1	1	55	693

Najbogatszą w powołania franciszkańskie była ciągle diecezja przemyska. W latach 1881—1926 liczba kandydatów z tej diecezji była dwukrotnie większa niż w archidiecezji lwowskiej, a czterokrotnie większa od liczby powołań z diecezji krakowskiej czy tarnowskiej. Przekraczała również cztery razy liczbę kandydatów z zaboru pruskiego. Dorównywała jej prawie liczba kandydatów z Królestwa Kongresowego. Mówiąc jednak o tych dwu ostatnich terenach, trzeba pamiętać zarówno o ich wielkiej rozległości terytorialnej w porównaniu z diecezją przemyską, jak i o możliwości swobodnego napływu powołań z wymienionych zaborów dopiero po roku 1918, choć nie możemy nie zauważyć, że z zaboru pruskiego

pojawiły się sporadycznie powołania już wcześniej, a prawie stale od 1884 r., z rosyjskiego natomiast od roku 1894.

Czym tłumaczyć duży napływ powołań z diecezji przemyskiej w porównaniu z pozostałymi diecezjami Galicji? Nie można go przypisywać większej liczbie placówek niż w archidiecezji lwowskiej. W obydwu diecezjach pod tym względem sytuacja zakonu była podobna. W diecezji przemyskiej Prowincja posiadała następujące klasztory: Kalwaria Pacławska, Krosno, Przemyśl, Sanok, a od 1899 r. jeszcze Jasło. Razem zatem pięć domów. Na terenie archidiecezji lwowskiej natomiast znajdowały się franciszkańskie domy w Haliczu, Horyńcu, Lwowie oraz parafie w Czyszkach i Hanaczowie, a w latach 1904—1907 jeszcze parafia w Jajkowcach, razem więc 5 placówek, a przez 4 lata nawet sześć. Liczba placówek franciszkańskich w diecezji nie miała widać zasadniczego wpływu na budzenie powołań do zakonu. Podkreślając to nie chcemy jednak powiedzieć, że było to bez znaczenia. Diecezje krakowska i tarnowska dały w tym czasie razem tyle powołań, co archidiecezja lwowska, chociaż w diecezji tarnowskiej nie było ani jednego klasztoru franciszkańskiego, w krakowskiej tylko jeden. Wydaje się, że większą siłą oddziaływania miały placówki miejskie. Tak np. Lwów dał w ciągu stu omawianych lat franciszkanom 32 powołania, na drugim miejscu stał Przemyśl z 12 powołaniami. Klasztory diecezji przemyskiej znajdowały się w miastach, w archidiecezji lwowskiej natomiast, oprócz Lwowa, były to placówki wiejskie. Nawet Halicz nosił charakter placówki wiejskiej. Tamtejszy klasztor znajdował się poza miastem — na Św. Stanisławie. Duże znaczenie miała również większa zwartość terytorialna diecezji przemyskiej niż lwowskiej, a chyba jeszcze większe — jednolitość obrządkowa Ziemi Przemyskiej. Poza tym inny był charakter placówek diecezji przemyskiej niż archidiecezji lwowskiej; w tej ostatniej były to parafie, w diecezji przemyskiej — klasztory. Ludzie chcąc zrealizować swoje powołanie zakonne myśleli o klasztorach, powołanie do pracy duszpasterskiej w parafii mogli realizować w diecezji. Franciszkanie nie prowadząc parafii mogli więcej udzielać się w konfesjonale, spieszyć z pomocą duchowieństwu diecezjalnemu w okolicy, często byli katechetami w swoim mieście. Kościoły klasztorne wyróżniały się przy tym swoistymi nabożeństwami. Zasięg ich oddziaływania nie ograniczał się tylko do samego miasta, gdzie znajdował się klasztor.

Pamiętać również należy, że na terenie diecezji przemyskiej znajdowało się maryjne i pasyjne sanktuarium franciszkańskie w Kalwarii Pacławskiej. Był to szczególny punkt propagandy powołań. Wracający z odpustów pielgrzymi przynosili do domu wiele wrażeń religijnych, przeżyć i wspomnień, nieraz pamiątkę w postaci medalika, obrazka czy modlitewnika, a równocześnie wiadomość o stróżach sanktuarium — franciszkanach. Gdyby miejscowości, które dały franciszkanom powołanie,

odnieść do najbliższej położonego klasztoru franciszkańskiego, to okazałoby się, że prawie każdemu powołaniu odpowiadałby jakiś klasztor. Często byłyby to Kalwaria Pałacowska. Szczególnie należy podkreślić rolę Krosna. Powołania z Haczowa, Odrzykonia, Korczyny, Miejsca Piastowego, Trześniowa, Suchodołu, Głównienki, to jakby odpowiedź na obecność franciszkanów w Krośnie.

Do podobnych wniosków dochodzimy obserwując napływ powołań z zaborów rosyjskiego i pruskiego. Najwięcej powołań mamy z Wilna, Grodna, Warszawy, Poznania, Kalisza i ich okolic, a także z okolic Łagiewnik (Łódź). W tych wypadkach uwzględnić trzeba nie tyle obecność fizyczną franciszkanów, co panującą w danej miejscowości tradycję franciszkańską. Nie zniknęła ona nawet po kasacie klasztoru. Zresztą w latach 1907—1911 Łagiewniki mogły istnieć znowu jako klasztor franciszkański. Obecność moralna zakonników trwała jednak dłużej niż fizyczna. Ludzie pragnący urzeczywistnić swoje powołanie franciszkańskie odszukiwali zakon poza kordonem, w Galicji. Po roku 1918, kiedy zniknęły kordony, napływ nowych powołań z dawnych zaborów zaczął szczególnie wzrastać.

Na zakończenie rozważań dołączamy sumaryczną tabelę ilustrującą terytorialny zasięg powołań do zakonu w latach 1822—1926.

Tabela 29
Rozmieszczenie terytorialne powołań w latach 1822—1926
(Sumarium)

Lata napływu powołań	L	P	T	Kr	Wg	Sp	O	Pr	KrP	W	R	A	Rm	Jg	USA	N	Razem
1822—1850	12	32	14	2	4	3	2	—	1	—	—	—	—	—	—	14	84
1851—1880	16	35	9	2	1	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	22	88
1881—1926	94	189	47	47	2	—	—	43	180	17	6	8	3	1	1	55	693
Razem:	122	256	70	51	7	3	2	45	181	17	7	8	3	1	1	91	865

7. POCHODZENIE SPOŁECZNE KANDYDATÓW

Problem nie jest łatwy do opracowania. W przebadanych źródłach brak adnotacji o pochodzeniu klasowym kandydatów. To milczenie źródeł wydaje się wskazywać na to, że do pochodzenia społecznego kandydatów nie przywiązywano w Prowincji większej wagi. I również na to, że wśród zakonników panowało poczucie wzajemnej równości. Zresztą tak powinno być w duchu franciszkańskiego braterstwa. Być jednak może, że takie podejście do tej sprawy wypływało z faktu, że prawie wszyscy zakonnicy rekrutowali się z mieszczaństwa lub chłopów.

W oparciu o przebadane źródła potrafimy ustalić, ilu kandydatów po-

chodziło z miasta, a ilu ze wsi³⁷. Trzeba jednak pamiętać, że sytuacja ekonomiczna mieszkańców małych miasteczek galicyjskich niewiele się różniła od sytuacji mieszkańców wsi. Nierzadko mieszkańcy takich miast byli rolnikami. Stąd też duża część kandydatów miejskiego pochodzenia mogłaby być przesunięta do rubryki kandydatów pochodzących ze wsi. Z bardzo bogatej rodziny magnackiej miał pochodzić Jan Chryzostom Leonid Kostryckij. Jednak w księgach przyjętych do zakonu tego nie odnotowano. Zresztą rodzina jego na skutek rewolucji październikowej utraciła cały majątek. Być może, iż wśród przyjętych było kilku kandydatów z niebogatej szlachty. Dla ustalenia szczegółów trzeba by przeprowadzić bardzo dokładne badania poszczególnych wypadków, co jednak na razie nie jest możliwe choćby ze względu na bardzo wielką liczbę nagromadzonych nazwisk. Trzeba jednak pamiętać, że kandydaci na kleryków byli przyjmowani do zakonu już po pewnym przygotowaniu naukowym z zakresu szkoły średniej. Musieli zatem pochodzić, z rodzin na tyle bogatych, że stać je było na opłacenie wymaganego przed przyjęciem do zakonu wykształcenia. Obniżenie wymagań co do stopnia ukończonych studiów średnich było posunięciem na korzyść kandydatów rekrutujących się z biedniejszych rodzin. Od nowicjatu bowiem, a w wypadku kandydatów na braci od samego przyjęcia do zakonu, cały ciężar utrzymania kandydata spoczywał już na zakonie. Po tych uwagach przedstawiamy tabelę obrazującą problem miejskiego lub wiejskiego pochodzenia kandydatów.

Tabela 30
Miejskie lub wiejskie pochodzenie kandydatów

Lata napływu kandydatów	miejskie	Pochodzenie		nieznane	Razem
		wiejskie	wątpliwe		
1822—1850	31	39	—	14	84
1851—1880	31	35	—	22	88
1881—1926	190	445	3	55	693
Razem	252	519	3	91	865

Do lat osiemdziesiątych XIX w. napływ kandydatów z miasta był prawie równy napływowi kandydatów ze wsi z lekką przewagą tych ostatnich. Natomiast ostatnie dziesięciolecie minionego i początek naszego stulecia to czas dużej przewagi liczbowej kandydatów, pochodzących ze

³⁷ Przy ustalaniu, czy chodzi o miasto, czy o wieś, posłużono się: *Alphabetisches Verzeichniss aller Ortschaften Galiziens und der Bukowina. Aufgenommen im Jahre 1857*, Lemberg 1858, oraz Sulimierski F., Chlebowski B., Walewski W., *Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, Warszawa 1880—1902, tomy 1—15.

wsi nad kandydatami miejskiego pochodzenia. Wieś dała w tym czasie zakonowi w Polsce dwa razy więcej powołań niż miasto. Wprawdzie najbardziej znanymi franciszkanami omawianego okresu byli ludzie z miasta, jak św. Maksymilian Kolbe, o. Melchior Fordon, o. Alojzy Karwacki, ale wydaje się, że odrodzenie franciszkanizmu pod koniec XIX w. i w pierwszej połowie XX stulecia należy przypisywać przede wszystkim chłopom. Ze wsi pochodził inicjator reform o. Samuel Rajss, ze wsi był jego współpracownik w dziele reformy o. Remigiusz Duda, ze wsi również pochodzi wspomniany już o. Peregryn Haczela, szczególnie zasłużony około pomnożenia powołań w omawianej prowincji. Ze wsi pochodził również sł. Boży o. Wenanty Katarzyniec. Ze wsi rekrutowała się większość braci zakonnych, którzy przez swoją pracę w Niepokalanowie nadali swoiste piętno polskiemu franciszkanizmowi pierwszej połowy XX w.

ZAKOŃCZENIE

Omówiliśmy najbardziej uchwytnie w wykorzystanych źródłach problemy związane z rekrutacją powołań w Prowincji św. Antoniego i bł. Jakuba Strepy OO. Franciszkanów w Polsce. Mamy nadzieję, że omówienie tych zjawisk rzuci nieco światła na szereg zagadnień w dziejach omawianej prowincji, zwłaszcza takich, jak reforma i odrodzenie zakonnej karności, rozwój liczbowy, jaki nastąpił już po dacie zamykającej nasze badania, praca apostołska podejmowana przez Prowincję łącznie z misją japońską. W drugiej połowie XX w. franciszkanie polscy znani są przede wszystkim dzięki postaci św. Maksymiliana Kolbego i jego dziełu. Narodziny tego dzieła poprzedził jednak długi okres wewnętrznej mobilizacji Prowincji. Stosunek Prowincji do napływających powołań był jednym z przejawów tej mobilizacji. Był to bowiem stosunek pozytywny.

Znając statystycznie proces przemian w przyjmowaniu kandydatów łatwiej będzie odnajdywać i zrozumieć ludzi, którzy w tym procesie brali udział. A był to proces bardzo powolny. Po długim okresie zastoju, a nawet zamierania w pierwszej połowie i trzecim dwudziestopięcioleciu XIX w., odrodzenie i wzrost coraz bardziej dawały się zauważyć od lat osiemdziesiątych aż do końca stulecia, przybrały na sile w pierwszym dwudziestoleciu obecnego stulecia, a w latach 1919—1926 przybrały wyraz swoistej eksplozji. W tych ostatnich latach duży udział w tym wzroście mieli również bracia zakonnicy. Niektórzy błędnie łączą ich napływ do zakonu z postacią św. Maksymiliana. Widzieliśmy, że zjawisko ich masowego napływu dało się zauważyć już wcześniej. Rok 1926 zamykający ten artykuł — to rok przed założeniem Niepokalanowa. Dzięki temu

klasztorowi rozwiązano w Prowincji problem, co robić ze zgłaszającymi się kandydatami na braci. Nie trzeba było uciekać się do odsyłania zgłaszających się kandydatów od furty klasztornej. Niepokalanów był rozwiązaniem bardzo pozytywnym i korzystnym zarówno dla Kościoła, jak i dla zakonu. Do takiego rozwiązania Prowincja przygotowywała się jednak przez prawie sto lat. Uczyła się ona przyjmować i formować zakonników.

Z pewnością niektóre z wyników tego opracowania wymagają dopracowań i uściśleń. Wydaje się jednak, że zasygnalizowanie tu niektórych zjawisk jest pożyteczne dla dalszych badań. Mimo bowiem, że w ostatnich latach pojawiło się sporo pozycji na temat dziejów franciszkanów polskich ubiegłego i bieżącego stulecia, mnóstwo zagadnień ciągle jeszcze czeka na opracowanie.